

Ympäristöministeriön tilinpäätös vuodelta 2015

Ympäristöministeriön tilinpäätös vuodelta 2015

Helsinki 2016

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN RAPORTTEJA 9 | 2016
Ympäristöministeriö
Hallintoyksikkö

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Erja Kankala

Julkaisu on saatavana myös internetistä:
www.ym.fi/julkaisut

Lönnberg Print & Promo, Helsinki 2016

ISBN 978-952-11-4594-0 (nid.)
ISBN 978-952-11-4595-7 (PDF)
ISSN 1796-1696 (pain.)
ISSN 1796-170X (verkkokoj.)

4041 0017
Painotuote

SISÄLLYS

I Toimintakertomus	5
1.1 Johdon katsaus toimintaan.....	5
1.2 Toiminnan vaikuttavuus	7
1.2.1 Ympäristönsuojelu.....	8
1.2.2 Luonnonsuojelu	13
1.2.3 Alueidenkäyttö	20
1.2.4 Asuminen	24
1.2.5 Rakentaminen.....	27
1.3 Toiminnallinen tehokkuus.....	30
1.3.1 Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus.....	30
1.3.2 Maksullinen ja yhteisrahoitteinen toiminta	34
1.4 Tuotokset ja laadunhallinta.....	35
1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet.....	35
1.4.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu.....	36
1.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	37
1.6 Tilinpäätösanalyysi.....	41
1.6.1 Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen	41
1.6.2 Tuotto- ja kululaskelma ja tase	42
1.7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	44
1.8 Arviointien tulokset.....	45
1.9 Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä.....	46
1.9.1 Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot.....	46
1.9.2 Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot.....	46
2 Talousarvion toteutumalaskelma	47
3 Tuotto ja kululaskelma	54
4 Tase	55
5 Liitetiedot	56
5.1 Tilinpäätösliitteet	56
6 Allekirjoitukset	66
Kuvailulehti	67

1 Toimintakertomus

Ympäristöministeriön vuoden 2015 toimintakertomuksen laadinnassa on otettu huomioon laki valtion talousarviosta (423/1988), talousarvioasetus (1243/1992) ja Valtiokonttorin 30.11.2010 antama ohje sekä muut määräykset ja suositukset kertomusten laadinnasta.

Kertomuksen rakenne on sama kuin vuonna 2014. Toimintakertomuksessa on tarkasteltu toiminnan tuloksia ja vaikutuksia suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Vaikuttavuutta tarkastellaan tehtäväkokonaisuuksittain, jotka organisaatorakenteesta riippumatta antavat kokonaiskuvan koko toimialueen vaikuttavuuden kehittymisestä. Toiminnallisen tehokkuuden sekä tuotosten raportoinnissa on hyödynnetty muun muassa ministeriön työajanseurantajärjestelmästä ja kirjanpidosta saatua seuranta-tietoa. Tuloksellisuuden kuvaus perustuu vahvasti ministeriön tulossopimuksessa esitettyjen tavoitteiden toteutumisen raportointiin.

1.1

Johdon katsaus toimintaan

Vuosi 2015 oli muutosten aikaa: Pääministeri Sipilän hallitus aloitti toukokuussa, ministeriön organisaatio uudistettiin ja ministeriö muutti uusiin toimitiloihin. Hallituksen kärkihankkeiden valmistelu ja käynnistys edellyttivät ympäristöministeriöltäkin vahvaa panosta. Varsinkin loppuvuonna turvapaikanhakijoiden määrän nopea kasvu nosti esiin asuntojen riittävyteen liittyvät haasteet ministeriössä.

Ympäristöministeriön vuonna 2014 hyväksytty strategia Kestävää elinympäristöä ja vihreää kasvua rakentamassa, antoi hyvän pohjan hallitusohjelman toimeenpanoon. Hallituksen yhtenä viidestä strategisesta painopistealueesta oli Biotalous ja puhtaat ratkaisut, joka ohjaa voimakkaasti ministeriön toimintaa. Ympäristöministeriö osallistui myös Työllisyys ja kilpailukyky - sekä Digitalisaatio, kokeilut ja normien purkamisen -painopistealueiden toteuttamiseen. Ministeriön vastuulla on myös ympäristönsuojelua koskevien hallinnon menettelyjen sujuvoittaminen ja tehostaminen mm. prosesseja sähköistämällä.

Ministeriö vastasi siihen kohdistuviin odotuksiin kehittämällä myös alaisen hallinnon ohjausta ja tekemällä tiivistä yhteistyötä muiden hallinnonalojen sekä yhteistyötahojen kanssa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ympäristövastuualueen henkilöstö vähenee ja siihen sopeutumiseksi valmisteltiin vuonna 2015 toimenpiteitä, joiden avulla voitaisiin säilyttää mahdollisimman laadukas ja vaikuttava ympäristöhallinto kuitenkin samalla keventäen sääntelyä ja byrokratiaa.

Uudistettu ympäristönsuojelulaki (527/2015) tuli voimaan 1.5.2015. Lain muutoksella poistettiin lupamääräysten tarkistamismenettely, maa-aineslupa ja ympäristölupa yhdistettiin menettelyllisesti ja eläinsuojia koskevia lupakynnyksiä nostettiin. Sähköisen ympäristöluvan valmistelua on jatkettu edelleen.

Kestävän kehityksen globaaleista tavoitteista sovittiin valtioiden päämiestasolla New Yorkissa. Tavoitteet koskevan kaikkia maailman maita ja edellyttävät toimia myös ympäristöministeriöltä. Pariisin ilmastokokouksessa solmittiin joulukuussa 2015 uusi, kattava ja oikeudellisesti sitova ilmastopimus, jolla päästöjä vähennetään maailmanlaajuisesti vuodesta 2020 alkaen. Sopimuksen myötä ensimmäistä kertaa lähes kaikki maailman maat ovat kertoneet olevansa valmiita toimiin ilmastomuutoksen torjumiseksi.

Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen määrä kasvoi noin 200:een. Vaittavuutta pystyttiin lisäämään neljän kokonaisen toimialan tullessa mukaan sitoumukseen ja sitoumusklustereiden alkaessa syntyä. Suomen kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus sai paljon kansainvälistä huomiota osakseen.

Vihreän talouden ohjelman valmistelu aloitettiin. Kokeiluissa tavoitteena on ollut edistää uusiokäyttöä ja kierrätystä sekä kehittää ratkaisuja, jotka tarjoavat kuluttajille parempia vaihtoehtoja isoihin energiapäätöksiin. Kokeiluhankkeissa on tunnistettavissa innovatiivisia uusia toimintamalleja ja muutamia erittäin onnistuneita kokeiluja. Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelman seurantaryhmä sai työnsä valmiiksi toukokuussa.

Jätelainsäädännön vuonna 2010 alkaneeseen kokonaisuudistukseen liittyvä laaja lainsäädäntö- ja ohjeistustyö saatiin liki päätökseen. Vuonna 2015 valmistui mm. jätelakiopas, jossa käsitellään jätelain yhdyskuntajätehuoltoa ohjaavia säännöksiä sekä muistio kaivettujen maa-ainesten jäteluonteesta ja käsittelystä.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSU-ohjelman) toimeenpanoa jatkettiin vuonna 2014 päivitetyn valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Ohjelmalla suojeltiin vuonna 2015 yhteensä 5 953 ha yksityisten maanomistajien maita. Soidensuojelutyöryhmä puolestaan luovutti ehdotuksensa soidensuojelun täydentämiseksi. Kansallispuistoverkoston lisättiin uusia alueita vuoden 2015 aikana. Suomen 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuistohanke on yksi hallituksen kärkihankkeista.

Hallituksen esitys geenivarojen saatavuudesta sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisesta jaosta tehdyn Nagoyan pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laeiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annettiin eduskunnalle. Samoin annettiin eduskunnalle esitys biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen liittyvän Nagoyan pöytäkirjan täytäntönnäpanosta.

Luonnonsuojelulain muuttamista koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle joulukuussa 2015. Ehdotuksessa velvollisuutta merkitä luonnonsuojelualueet maastoon kevennettäisiin nykyisestä. Lisäksi luonnonsuojelulaissa säädettäisiin toimivallasta poiketa yksityistä luonnonsuojelualuetta koskevasta rauhoitusmääräyksestä.

Haja-asutusalueiden jätevesilainsäädäntöön valmisteltiin tarkistuksia. Valtioneuvosto hyväksyi asetusmuutoksen jolla haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen siirtymäaikaa pidennettiin kahdella vuodella. Lisäksi ympäristöministeriö jatkoi Itämeren suojelusopimuksen (HELCOM), Itämeren toimintaohjelman ja 2013 ministerikokouksen velvoitteiden toteuttamista.

Ympäristöministeriössä toteutettiin hallitusohjelman mukaisesti maankäyttö- ja rakennuslain muutos, jolla maakuntakaavojen ja kuntien yhteisten yleiskaavojen vahvistamismenettelystä luovutaan. Maankäyttö- ja rakennuslakia esitettiin muutettavaksi siten, että poikkeamistoimivalta siirrettään kokonaan kunnille. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten roolia kehitetään konsultoivaan suuntaan ja niiden valitusoikeutta kaavapäätöksissä rajoitetaan.

Vuoden 2015 puolivälissä aloitettiin kuluva vaalikautta koskevien, aiempaa sitovampien MAL-sopimusten valmistelu, jossa uutena elementtinä tarkastellaan kasvaneen maahanmuuton aiheuttamia asuntotuotantoon ja kotouttamiseen liittyviä tarpeita. Kohtuuhintaisia, omakustannusperusteisia vuokra-asuntoja rakennuttavan, yleishyödyllisen A-Kruunu Oy:n toiminta käynnistyi tammikuussa 2015.

Vuonna 2015 on jatkettu valmistelua koskien lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymistä uudisrakentamisessa. Ympäristöministeriössä valmisteltiin lakiesitys, jossa esitettiin muutoksia rakennusten energiatodistukseen. Esityksen mukaisesti energiatodistusmenettelystä vapautettujen rakennusten määrää supistetaan. Rakentamismääräyskokoelman uudistuksessa on kyse laajasta hankkeesta. Rakentamista koskevat asetukset uudistetaan vuoden 2017 loppuun mennessä. Tuulivoimarakentamisen ohjauksen tehostamiseksi ja yhtenäistämiseksi on ympäristöministeriön rahoituksella käynnistetty valtakunnallinen tuulivoimaneuvonta.

1.2

Toiminnan vaikuttavuus

Säädösvalmisteluhankkeet etenivät

Koska vaalikauden vaihdos ajoittui tilinpäätösvuoden kevääseen, painottui lainsäädännön valmistelu ja hallituksen esitysten antaminen eduskunnalle syyskauteen. Pääministeri Sipilän hallitusohjelmaan sisältyvien lainsäädäntötavoitteiden toteuttaminen lainsäädännön keinoin aloitettiin monilta osin heti kesällä ja viimeistään syksyllä.

Syysistuntokaudella annettiin ensimmäiset hallitusohjelman tavoitteita koskevat hallituksen esitykset. Näissä hallituksen esityksissä menettelyjen sujuvoittaminen oli keskeisesti esillä. Ne koskivat luonnonsuojelulakia (liito-oravia koskevista rajauksista luopuminen ja suojelualueiden merkinnän keventäminen) sekä maankäyttö- ja rakennuslakia (maakuntakaavojen vahvistusmenettelystä luopuminen ja poikkeamistoimivallan siirto kuntiin). Myös EU:n direktiivien kansallinen täytäntöönpano aiheutti lainsäädäntömuutostarvetta (hallituksen esitys ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja hallituksen esitys Nagoyan pöytäkirjan voimaansaattamisesta ja täytäntöönpanosta).

Ympäristöministeriö vaikutti tutkimukseen

Ympäristöministeriö laati vuonna 2015 T&K-toimenpideohjelma 2020:n. Sen tavoitteena on edistää T&K-toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä sekä lisätä sen tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Ohjelmassa esitellään T&K-toiminnan tavoitteita ja niistä on johdettu toimenpiteitä, joiden toteutumista seurataan ja päivitetään tasaisin väliajoin.

Vuonna 2015 annettiin valtioneuvoston asetus laajennetusta Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymästä (LYNET). Lisäksi LYNET:in strategia päivitettiin ja suunniteltiin Oulun yliopiston kanssa yhteinen Pohjoinen-toimintaohjelma ja solmittiin sopimus sen toteuttamisesta. Ympäristöministeriö vaikutti tuloksekkaasti strategisen tutkimuksen (STN) ja valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan rahoitusvälineen teemoihin (VN TEAS, Valtioneuvoston yhteinen selvitys- ja tutkimustoiminta). Esimerkiksi STN-teemassa 'Ilmastoneutraali ja resurssiniukka yhteiskunta' on useita hankkeita joissa ympäristöministeriö on mukana. VN TEAS -hankkeita käynnistyi vuonna 2015 ympäristöministeriön johdolla mm. kiertotalouden edistämiseen, ympäristöllisten lupamenettelyjen sujuvoittamiseen sekä kaupunkirakenteen kehittämiseen liittyen.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelulainsäädännön kehittämistyö jatkuu

Ympäristönsuojelulain (527/2014) merkittävä muutos (423/2015) tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2015. Lain muutoksella poistettiin lupamääräysten tarkistamismenettely sekä maa-aineslupa- ja ympäristölupamenettelyt yhdistettiin. Lisäksi eläinsuojien lupakynnyksiä nostettiin. Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen muutos annettiin ja se tuli voimaan 1.5.2015. Ympäristönsuojelulain uudistamishanke on jatkunut. sen kolmannessa vaiheessa, jossa on laadittu ehdotuksia lupamenettelyn sujuvoittamisesta lisää, laitosluettelon keventämisestä ja eläinsuojia koskevien säännösten sujuvoittamisesta. Sähköisen ympäristöluvan valmistelua on jatkettu.

Joulukuussa annettiin eduskunnalle hallituksen esitys laeiksi ympäristönsuojelulain ja jätelain muuttamisesta. Ehdotuksella täydennettäisiin osallistumisoikeus- ja ympäristömeludirektiivien täytäntöönpanoa täsmentämällä ilmansuojelusuunnitelmien, meluntorjunnan toimintasuunnitelmien, ympäristönsuojelua koskevien valtakunnallisten suunnitelmien ja ohjelmien sekä valtakunnallisten jätesuunnitelmien laatimista koskevaa sääntelyä. Esitys sisältää myös pieniin turvetuotantoalueisiin ja EU:n aluskierrätysasetuksen toimeenpanoon liittyviä säädösehdotuksia.

Ympäristönsuojelun valvonta muuttui maksulliseksi vuonna 2015, mikä on huomioitu työ- ja elinkeinoministeriön valmistelemissa valtioneuvoston asetuksessa ELY-keskusten maksullisista suoritteista. Ympäristöministeriö on ohjannut valvonnan maksujen osoittamista valvontatoimen käyttöön ELY-keskuksissa eduskunnan ja valtioneuvoston lausumien mukaisesti.

Kansallista ympäristöriskistorjunnan strategiaa valmistelemaan asetettiin lokakuussa 2014 laajapohjainen yhteistyöryhmä, jota vetivät ympäristöministeriö ja sisäministeriö. Työn tuloksena syntyi 31.3.2015 Ympäristöriskistorjunnan strategia ja toimenpideohjelma, jolla kehitetään mm. valtakunnallisen ja alueellisen tason toimialarajat ylittävää ympäristöriskistorjunnan viranomaisyhteistyötä, voimistetaan ja yhteensovitetään ministeriöiden tulosohjausta sekä luodaan toimialat ylittävä, yhteinen ympäristöriskokoulutusjärjestelmä.

EU päätti keskisuurista polttolaitoksista ja kansallisista päästökatoista

Keskisuurten polttolaitosten päästöjen rajoittamisesta koskeva direktiivi hyväksyttiin EU:ssa. Se koskee nykyisiä ja uusia polttoaineteholtaan 1–50 megawatin laitoksia. Direktiivin tavoitteena on vähentää rikkidioksidi-, typenoksidi- ja hiukkaspäästöjä ilmaan sekä päästöistä johtuvia ympäristö- ja terveyshaittoja. Päästöraja-arvot uusille polttolaitoksille ovat pääosin tiukemmat kuin olemassa oleville laitoksille. Lisäksi direktiivissä on päästöjä koskevia tarkkailuvelvoitteita ja valvontaa koskevia vaatimuksia. Suomi sai neuvoteltua toivomansa riittävän pitkät siirtymäajat.

EU:n ympäristöneuvosto hyväksyi neuvoston yleisnäkemyksen päästökattoja koskevasta direktiiviehdotuksesta.

Ympäristöriskit hallintaan

Ympäristöriskien hallinnan yhtenä painopisteenä oli kemikaalilainsäädännön valvonnan ohjauksen kehittäminen ja viranomaisyhteistyön tiivistäminen. Kansallisen kemikaaliohjelman toimeenpanossa tuotiin esille ympäristönäkökulmaa sekä koros-

tettiin kiertotalouden merkitystä. Lisäksi tuettiin kansainvälisten kemikaali- ja jätesopimusten (BRS) synergiaa ja rahoitettiin ns. Science fare -avausta sekä osallistuttiin aktiivisesti kansainväliseen kemikaalien hallintaa ohjaavaan strategiaan SAICM:in (Strategic Approach to International Chemicals Management) neljänteen konferenssiin. Neuvottelut otsonikerrokselle haitallisia aineita korvanneiden HFC-yhdisteiden maailmanlaajuisiksi säätelemiseksi käynnistyivät marraskuussa 2015 Montrealin pöytäkirjan 27. osapuolikokouksessa. HFC-yhdisteet ovat hyvin voimakkaita kasvihuonekaasuja ja lämmittävät ilmastoa.

Ympäristöministeriö jatkoi työtä toissijaisten ympäristövastuujärjestelmien kehittämiseksi vuonna 2014 julkaistun mietinnön pohjalta. Vakaviin ympäristön pilaantumisen vaaratilanteisiin liittyvää viranomaisen toimivaltasäätelyä koskeva hallituksen esitys oli lausunnoilla kesällä 2015 ja jätevakuuksien hallinnointia sekä ympäristörikkosprosessia kehitettiin mm. sopimalla tätä koskevasta Uudenmaan ELY-keskuksen erikoistumistehtävästä.

Hallitusohjelma sisälsi kirjauksen merialueella tapahtuvien ympäristöönnettomuuksien operatiivisen johtovastuun siirtämisestä sisäministeriölle. Toimeenpanoa varten perustettiin ympäristöministeriön työryhmä lokakuussa.

Valtakunnallinen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategia valmistui joulukuussa 2015. Se sisältää mm. valtakunnallisen pilaantuneiden maa-alueiden tutkimus- ja kunnostusohjelman sekä hallitusohjelman kärkihankkeisiin kuuluvan kunnostamisen kokeiluohjelman. Ohjelmien toteuttamiseksi ELY-keskusten työnjakoa tarkistettiin tavoitteena keskittää ohjelmien toteuttaminen Pirkanmaan ELY-keskukseen.

Vuonna 2015 valmistui kymmenen pilaantuneiden maa-alueiden kunnostushanketta, joihin käytettiin myös valtion ympäristötyömäärärahoja. ELY-keskuksille myönnettiin yhteensä noin 2 miljoonaa euroa kohteiden kartoittamiseen, tutkimiseen ja kunnostamiseen. Kunnostukset ovat suurelta osin olleet ELY-keskusten ja kuntien yhteistyöhankkeita. Kunnostustoiminnan kokonaisvolyymia kuvaa se, että ELY-keskukset ja AVI:t tekivät 250 pilaantuneen maaperän puhdistamista koskevaa hallintopäätöstä.

Öljysuojarahaston määräaikaissä tutkimus- ja kunnostushankkeessa (JASKA) tutkittiin 69 kohdetta, aloitettiin kunnostus 29 kohteessa ja luovutettiin 20 kunnostettua kohdetta ja 38 sellaista kohdetta, joissa ei ollut kunnostustarvetta. Isännättömien huoltoasemien kunnostaminen SOILI-ohjelmassa päättyi 31.12.2015. Öljysuojarahaston rahoittamat SOILI-ohjelman keskeneräiset kunnostusprojektin saatetaan päätökseen JASKA-hankkeen yhteydessä.

Pariisissa syntyi uusi ilmastopimus

Pariisissa solmittiin joulukuussa 2015 uusi, kattava ja oikeudellisesti sitova ilmastopimus, jolla päästöjä vähennetään maailmanlaajuisesti vuodesta 2020 alkaen. Lisäksi Pariisissa tehtiin päätös, joka täydentää ja tarkentaa sopimusta. Osapuolikokouksen päätöksessä käynnistetään mm. sopimukseen liittyviä työohjelmia ja pyritään ilmastotoimien tehostamiseen jo vuosina 2016–2020.

Sopimuksen tavoite on vahvistaa maailmanlaajuisia ilmastotoimia pitämällä keskilämpötilan nousu selvästi alle 2°C:ssa pyrkien kohti 1,5 °C:tta, vahvistamalla osapuolten sopeutumiskykyä ja ilmastokestävyyttä sekä muuttamalla rahoitusvirrat kohti vähähiilistä ja ilmastokestävää kehitystä. Tavoite on saavuttaa globaalien päästöjen huippu mahdollisimman nopeasti ja vähentää sen jälkeen päästöjä nopeasti siten, että päästöt ja hiilinielut ovat tasapainossa 2100 mennessä.

Mailla on velvollisuus valmistella kansallinen päästövähennystavoite viiden vuoden välein ja uusien tavoitteiden tulee olla vähintään yhtä kunnianhimoisia kuin ai-

emmat. Päästövähennystavoitteiden riittävyuden ensimmäinen tarkastelu on vuonna 2018. Sopimuksessa todetaan, että kehittyneillä mailla on velvollisuus tukea kehittyviä maita ilmastotoimissa. Päätöksen mukaan kehittyneiden maiden nykyinen tavoite saada liikkeelle julkisista ja yksityisistä rahoituslähteistä yhteensä 100 miljardia USD vuodessa vuoteen 2020 mennessä ulotetaan koskemaan myös vuosia 2020–2025. Sopimus sisältää myös globaalit sopeutumistavoitteet.

Pariisin sopimus, osapuolikokouksen päätös ja näihin liittyvät kansallisesti määritellyt kontribuutiot ovat merkittävä käänntekevä saavutus kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. Alustavia kansallisia kontribuutioita on esittänyt tähän mennessä 187 maata. Näiden maiden kattavuus maailmanlaajuisista kokonaispäästöistä on yli 98 prosenttia. Sekä kontribuutioiden lukumäärä että kattavuus maailmanlaajuisista kokonaispäästöistä oli ennako-odotuksia korkeampi. Pariisin kokouksen aikana myös useat ei-valtiolliset toimijat julkistivat merkittäviä uusia ilmastotoimia.

Ilmastopöytäkirjasta valmisteltiin vuoden 2015 yhteensä viidessä YK:n neuvottelukokouksessa. Ympäristöministeriö koordinoi kannat neuvotteluihin tukena ministeriöiden välinen ilmastoneuvotteluryhmä ja edisti kantoja sekä EU:ssa että kansainvälisissä neuvotteluissa. Suomi osallistui aktiivisesti myös pohjoismaiseen ja arktiseen ilmastoyhteistyöhön sekä erilaisiin aloitteisiin (CCAC, Climate & Clean Air Coalition; FFFSR, Friends of Fossil Fuel Subsidy Reform).

EU-tason ilmasto- ja energiapolitiikka

EU:n tavoitteet ilmasto- ja energiapolitiikan kehittämiseksi päätettiin Eurooppa-neuvostossa vuoden 2014 lokakuussa ja niiden toimeenpano on aloitettu. Komissio antoi ehdotuksen EU:n päästökauppajärjestelmän uudistamisesta kesällä 2015. Viime vuoden aikana saatiin päätökseen myös neuvottelut päästökaupan toimintaa tehostavasta markkinavakaussmekanismista. Komissio on aloittanut lainsäädäntöehdotusten valmistelun jäsenmaiden välisestä taakanjaosta ja maankäyttösektorin (LULUCF-sektorin, Land Use, Land-Use Change and Forestry) liittämiseksi EU:n päästövähennyskehikkoon. Taakanjakopäätöksessä asetetaan jäsenmaakohtainen päästövähennystavoite päästökaupan ulkopuoliselle sektorille, johon kuuluu mm. liikenne, maatalous, jätehuolto ja rakennusten erillislämmitys. YM:n johdolla on valmisteltu Suomen kannat päästökauppajärjestelmän uudistamisesta koskevaan ehdotukseen ja alustavat kannat jäsenmaiden välisestä taakanjaosta sekä ennakkovaikutettu yksin ja yhdessä muiden samanmielisten jäsenmaiden kanssa EU:n instituutioissa Suomen tavoitteiden edistämiseksi. EU:n uusien päästövähennystavoitteiden toimeenpano Suomessa on aloitettu ennakoivasti ilmastolain mukaisen kansallisen suunnitelman valmistelulla.

Ympäristöministeriö sai menestyksellisesti päätökseen neuvottelut komission ja jäsenmaiden kanssa, joiden tuloksena komissio siirsi lokakuussa 2015 Suomelle päästöyksiköitä kompensatioksi Durbanin ilmastokokouksessa vuonna 2011 tehdystä nielusääntö-päätöksestä.

Ilmastolaki suunnitelmallisuutta ilmastopolitiikkaan

Ilmastolaki tuli voimaan 1.6.2015. Sen tavoitteena on lisätä ilmastopolitiikan ennakoitavuutta ja kustannustehokkuutta sekä ilmastopolitiikan valmistelun avoimuutta. Lain toimeenpano on aloitettu vuoteen 2030 asti ulottuvan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman valmistelulla. Suunnitelmassa esitetään, millä toimilla ilmastomuutosta hillitään päästökaupan ulkopuolisella sektorilla. Keskipitkän aikavälin suunnitelma on keskeinen osa hallituksen kärkihanketta (Hiilettömään,

puhtaaseen ja uusiutuvaan energiaan kustannustehokkaasti). Sen valmistelussa tarvittavia vaikutusarviointeja tuetaan VN:n tutkimusrahoituksella (TEAS). Ympäristöministeriö koordinoi suunnitelman kokoamista. Valmistelun tueksi asetettiin loka-kuussa 2015 työryhmä, jossa ovat edustettuina keskeiset ministeriöt ja asiantuntijana ilmastopaneeli. Suunnitelman on tarkoitus valmistua keväällä 2017 ja se annetaan selontekona eduskunnalle.

Kestävää kehitystä edistettiin ja vihreän talouden mahdollisuuksia selvitettiin

Vihreän talouden ohjelman valmistelu aloitettiin osastojen yhteistyönä. Vihreän talouden kokeilu- ja kehittämishankkeet arvioitiin ja arviointiraportti julkaistiin. Kokeilujen tavoitteena on ollut edistää uusiokäyttöä ja kierrätystä sekä kehittää ratkaisuja, jotka tarjoavat kuluttajille parempia vaihtoehtoja isoihin energiapäätöksiin. Arvioinnin mukaan kokeiluhankkeissa on tunnistettavissa innovatiivisia uusia toimintamalleja ja muutamia erittäin onnistuneita kokeiluja. Kokeilukulttuuri sopii myös hyvin ympäristöministeriön toimialalle. Osaa kokeiluista levitetään ja osaa kehitetään edelleen. Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelman seurantaryhmä sai työnsä valmiiksi toukokuussa. Materiaalitehokkuuden sopimustoiminnan tiekartta valmistui ja resurssiviisaat kunnat (FISU) -verkosto käynnistyi.

Teolliset symbioosit toimintamallin kehittämistä ja levittämistä (8 aluetta ja yli 400 yritystä) alueille jatkettiin. Kestävien hankintojen neuvontapalvelu on jatkanut innovatiivisten ja kestävien hankintojen edistämistä.

YK:n jäsenmaat sopivat New Yorkissa huippukokouksessa kestävä kehityksen toimintaohjelmasta (Agenda2030), Ohjelma ja sen tavoitteet ohjaavat kestävä kehityksen edistämistä vuoteen 2030 asti. Ympäristöministeriö osallistui aktiivisesti valmisteluun ja onnistui osaltaan vaikuttamaan siihen, että ympäristönäkökulma on otettu tavoitteissa hyvin huomioon. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös Suomelta toimenpiteitä. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen määrä kasvoi noin 200:een. Vaikuttavuus kasvoi neljän kokonaisen toimialan tultua mukaan sitoumukseen ja sitoumusklustereiden alkaessa syntyä. Suomen kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumus sai paljon kansainvälistä huomiota mm. YK:n yleiskokouksessa, Euroopan kestävä kehityksen verkostossa (ESDN) sekä monien kansainvälisten ja kahdenkeskisten ministeri- ja virkamiestilaisuuksien yhteydessä. Agenda 2030:n (ent. Post2015) kansallisen toimeenpanon koordinaatio ja hallintamalli on valmisteltu ja hyväksytty.

Kestävän kehityksen toimikunnan koordinaatio ja apulaispääsihteeri siirtyi vuoden 2016 alusta valtioneuvoston kansliaan. Toimikunnan pääsihteeri jatkaa ympäristöministeriössä.

Kansainvälinen kestävä rakentamisen ohjelma (10YFP-SBC) käynnistyi Suomen johdolla. Ohjelman rahaston (Trust Fund) kansainvälinen haku avattiin.

Kohti kiertotaloutta

Jätelainsäädännön vuonna 2010 alkaneeseen kokonaisuudistukseen liittyvä laaja lainsäädäntö- ja ohjeistustyö saatiin liki päätökseen. Jätelakiopas, jossa käsitellään vuonna 2012 voimaan tulleen jätelain yhdyskuntajätehuoltoa ohjaavia säännöksiä, valmistui samoin kuin muistio kaivettujen maa-ainesten jäte-luonteesta ja käsittelystä. Uuden ympäristönsuojelulain ja eräiden teknisten muutosten vuoksi muutettiin valtioneuvoston asetuksia jätteenpolttamisesta, kaivannaisjätteistä, kaatopaikoista, paristoista ja akuista sekä sähkö- ja elektroniikkaromuista. Kaasutus- ja pyrolyysilaitoksissa

tuotetun puhdistetun kaasun jäteluonteen lakkaamista koskevia arviointiperusteita täsmennettiin jätteenpolttoasetuksen ja ympäristönsuojeluasetuksen muutoksella. Myös jätelakia täsmennettiin EU:n jätteen siirtoasetuksen muutosasetuksen toimeenpanemiseksi. Maa-ainesten ja jätteiden hyödyntämistä maarakentamisessa selvitettiin lainsäädännön kehittämiseksi. Pakkausten täysi tuottajavastuu (sis. muovipakkaus-ten erilliskeräyksen) tuli voimaan ja valmistauduttiin voimaan tulevaan orgaanisen jätteen kaatopaikkakieltoon.

Uuden valtakunnallisen jättesuunnitelman valmistelu alkoi syksyllä 2015 pidetyillä työpajoilla.

Euroopan komissio julkaisi kesällä 2014 ns. kiertotalouspaketin. Vuoden 2015 alussa komissio kuitenkin veti ehdotuksensa pois ja antoi uuden ehdotuksen joulukuussa. Paketti sisälsi komission tiedonannon kiertotalouden toimintaohjelmasta sekä tarkistettut ehdotukset kuuden jätealan direktiivin muuttamiseksi. Ympäristöministeriö vaikutti yhteistyössä muiden keskeisten ministeriöiden kanssa aktiivisesti komission ehdotusten valmisteluun: Komission avainhenkilöille järjestettiin mm. kaksipäiväinen vierailu Suomeen. Uusi ehdotus on huomattavasti edellistä parempi. Jätealan strategisen yhteistyöryhmän tehtäväkuvaa laajennettiin kiertotalouteen. Yhteistyöryhmän tehtävänä on ollut seurata ja analysoida jätehuollon tulevaisuutta ja edistää jätealan lainsäädännön kehittämistä. Ryhmä toimii myös valtakunnallisen jättesuunnitelman ohjausryhmänä.

Hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelmaan sisältyvän kierrätystä edistävän sääntelyn ja ratkaisujen valmistelemiseksi ympäristöministeriö käynnisti mm. vaikutusarvioinnin kuntien jätehuollon yksinoikeuden rajaamisesta. Samoin käynnistettiin eräiden jätteiden hyötykäyttöä maarakentamisessa koskevan asetuksen kokonaisuudistus.

Ympäristövaikutusten arviointi

Ympäristöministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan tarvittavat muutokset YVA-lakiin ja -asetukseen ja muuhun lainsäädäntöön YVA-direktiivin muutosdirektiivin (2014/52/EU) täytäntöönpanoa varten sekä ehdotukset YVA-menettelyn yhteensovittamiseksi kaavoitukseen ja ympäristöä koskeviin lupamenettelyihin. Muutosdirektiivin toimeenpano-aika on 16.5.2017

Ympäristöministeriö on valmistellut asetusmuutoksen, jolla ajantasaistetaan viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun ns. SOVA-asetuksen (347/2005) 1 §:n luetteloa ympäristöarviointia edellyttävistä suunnitelmista ja ohjelmista.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa ovat edelleen painottuneet hankkeet, suunnitelmat ja ohjelmat, joilla on rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia. YK:n Euroopan talouskomission YVA-yleissopimuksen ja sen SOVA-pöytäkirjan ja sen mukaisia kansainvälisiä menettelyjä on ollut käynnissä varsin runsaasti.

Nitraattiasetuksen muuttaminen

Valtioneuvoston joulukuussa 2014 hyväksymään ja huhtikuussa 2015 voimaan tulleen nitraattiasetuksen korvaavaan valtioneuvoston asetukseen eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta tehtiin eräitä muutoksia. Muutoksilla helpotettiin muun muassa lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden

kalteville peltolohkon osille levittämistä sekä lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden aumavarastointia ja kuormaamiseen käytettäviä rakenteita koskevia säännöksiä. Lisäksi asetukseen lisättiin mahdollisuus poiketa lannan levityksen kieltoajasta poikkeuksellisesta sääolosuhteesta johtuvasta syystä marraskuussa.

Eläinsuojien ympäristölupamenettelyn kehittäminen

Ympäristönsuojelulainsäädännön uudistamishankkeen 2. vaiheessa sujuvoitettiin eläinsuojien ympäristölupamenettelyä nostamalla eläinsuojien ja turkistarhojen lupa- ja toimivaltarajoja. Huhtikuussa 2015 voimaan tulleen muutoksen myötä noin 3 300 eläinsuojaa ja turkistarhaa poistui luvanvaraisuudesta ja noin 800 valtion luvittamaa ja valvomaa laitosta siirtyi kuntien toimivaltaan. Samassa yhteydessä ympäristönsuojelulain laitoslueelloon lisättiin uudet laskentatavat sovellettavaksi tilanteissa, joissa eläinsuojassa ei ole yhtä selkeää päätuotantosuuntaa tai eläinsuojassa on eri-ikäistä karjaa tai turkiseläimiä. Lisäksi aiemmin viranomaisten ohjeena toimineet lupa- ja toimivaltarajojen määrittämisessä sovelletut ajantasaistetut eläinyksikkökertoimet nostettiin lain liitteeksi sitomaan kaikkia viranomaisia.

Ympäristötietoisuuden ja ympäristökasvatuksen edistäminen

Toimintavuoden 2015 alussa ympäristöministeri, opetusministeri sekä kulttuuri- ja asuntonministeri perustivat näiden toimialojen yhteisen kehittämistyöryhmän. Työryhmän yksimieliset ehdotukset valmistuivat huhtikuussa. Työryhmä teki ehdotuksia hallinnonalojen välisen yhteistyön ja työnjaon syventämiseksi ja laajentamiseksi sekä hallinnonalojen sisäisiksi kehittämistoimiksi. Lisäksi työryhmä ehdotti laaja-alaista kehittämisprosessia kestäväen kehityksen koulutuksen ja kasvatuksen edistämiseksi. Ehdotusten toteuttaminen aloitettiin syksyllä 2015.

1.2.2

Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelulain muutosehdotus viranomaistehtävien sopeuttamiseksi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ympäristövastuualueen henkilöstö vähennee ja siihen sopeutumiseksi valmisteltiin vuonna 2015 toimenpiteitä, joiden avulla voitaisiin säilyttää mahdollisimman laadukas ja vaikuttava ympäristöhallinto mutta hallitusohjelman mukaisesti keventää sääntelyä ja byrokratiaa. Tähän liittyvä luonnonsuojelulain muuttamista koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle joulukuussa 2015. Ehdotuksessa velvollisuutta merkitä luonnonsuojelualueet maastoon kevennettäisiin nykyisestä. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkaa koskevasta rajausmenettelystä luovuttaisiin. Lisäksi luonnonsuojelulaissa säädettäisiin toimivalta poiketa yksityistä luonnonsuojelualuetta koskevasta rauhoitusmääräyksestä.

Luonnonsuojelualueiden maastomerkintävelvoitteen keventäminen vähentäisi valtiolle merkinnästä aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia arviolta yli 8 miljoonaa euroa. Säästöstä kohdistuisi lähes 3 miljoonaa euroa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtäviin yksityisten luonnonsuojelualueiden merkinnässä. Loppuosa säästöstä kohdistuisi Metsähallituksen tehtäviin valtion omistamien luonnonsuojelualueiden merkinnässä. Metsänkäyttöön liittyvä liito-oravan lisääntymis- ja le-

vähdyspaikkojen rajausten poistaminen vähentäisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten työmäärää pidemmällä aikavälillä arviolta noin kahdella henkilötyövuodella. Yksityisen luonnonsuojelun rauhoitusmääräyksestä poikkeamista koskevasta ehdotuksesta aiheutuu vain vähäisiä, hallinnon sisäisiä vaikutuksia. Ehdotusten ympäristövaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä.

Metsiensuojelua jatkettiin

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO-ohjelman) toimeenpanoa jatkettiin vuonna 2014 päivitetyn valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Ohjelmalla suojeltiin vuonna 2015 yhteensä 5 953 ha yksityisten maanomistajien maita ja maanomistajille maksettiin korvauksia noin 28,7 miljoonaa euroa. METSO-ohjelman päätavoitteena on saada suojelun piiriin uusia arvokkaita metsäalueita yhteensä 96 000 hehtaaria. Tavoitteesta on vuoden 2015 jälkeen saavutettu noin 60 000 hehtaaria. Ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet päivitettiin ja SYKE:ssä laadittiin yhteenvetokuntien ja seurakuntien omistamien metsien METSO-suojelusta.

Ympäristöministeriö osallistui aktiivisesti sekä YK:n 11. metsäfoorumin että Euroopan 7. metsäministerikonferenssin Suomen kantojen valmisteluun. Kansainvälinen metsäjärjestely ja YK:n foorumi uudistettiin ja jatkettiin vuoteen 2030 saakka, millä luotiin pohja toiminnan selkiinnyttämiseen, priorisoitiin ja tehostamiseen. Samalla YK:n metsäasiat linkitettiin kiinteämmin osaksi YK:n post-2015 kehitysohjelmaa ja muita kv. ja alueellisia metsiä koskevia sopimuksia ja aloitteita. Seitsemännessä Euroopan metsäministerikonferenssissa käsiteltiin metsäsektorin roolia vihreän talouden edistämiseksi ja metsien suojelemista muuttuvassa ympäristössä. Päivitetty luettelo yleiseurooppalaisista kestävästä metsätalouden indikaattoreista hyväksyttiin ja julkistettiin Euroopan metsien tilaa kuvaava raportti ”State of Europe’s Forests 2015”.

Natura 2000 -alueiden säännökset täsmentyivät

Luonnonsuojelulain muutoksella, joka tuli voimaan 1.2.2015, täydennetään EU:n luontodirektiivin toimeenpanoa Suomessa. Natura 2000 -verkoston perustamiseen kuuluu jäsenmaiden ehdotus, komission hyväksyntä ja viimeisenä vaiheena erityisten suojelutoimien alueiden (SAC-alueiden) muodostaminen. Ympäristöministeriön asetus, jolla kaikki valtioneuvoston EU-komissiolle ehdottamat alueet perustettiin SAC-alueiksi, tuli voimaan 17.4.2015.

Suomen Natura 2000 -verkosto koostuu laajalti jo olemassa olevista suojelualueista tai sitä varten varatuista alueista. Lainmuutoksella viranomaisille asetetaan nyt aiempaa täsmällisempiä velvoitteita alueiden suojelutavoitteiden edistämiseksi ja huomioon ottamiseksi.

EU:n lainsäädäntö edellyttää, että jäsenmaat estävät Natura-alueen suojelun perusteena olevien luontotyyppien ja lajeihin kohdistuvat merkittävät heikennykset ja häiriöt. Lakimuutoksen myötä tällainen toiminta on kielletty. Tarvittaessa viranomaisen ohjaa toimijoita sellaisiin toimintatapoihin tai toiminnan sijoittamiseen siten, että merkittävästi heikentävät vaikutukset voidaan välttää.

Kansallispuisto- ja kansallisten kaupunkipuistojen verkosto laajenivat ja laajenevat yhä

Laki Teijon kansallispuistosta tuli voimaan 1.1.2015. Teijon kansallispuistoon sisältyy yhteensä 3 385 hehtaaria valtion omistuksessa olevia maa- ja vesialueita. Teijon retkeilyalue, Hamarijärven linnuston suojelualue, Punassuon soidensuojelualue sekä Mathildanjärvi muodostavat pääosan kansallispuistosta.

Puolustusvoimien käytöstä 1.1.2015 vapautunut Örön linnoitusaari useine kymmene rakennuksineen siirtyi osaksi Saaristomeren kansallispuistoa. Örötä on kehitetty yritysveitoisesti kansallispuiston uudeksi matkailupalvelualueeksi. Selkämeren kansallispuistoon liitettiin puolestaan noin 2 500 hehtaaria Rauman kaupungin omistamia vesialueita, saaria ja luotoja. Kansallispuiston osaksi tulivat mm. matkailukäytössä olevat Kylmäpihlajan majakkasaari sekä pääosa Kuuskajaskarin linnoitussaaresta.

Suomen 100-vuotisjuhlavuoden kansallispuistohanke on yksi hallituksen biotalouden ja puhtaiden ratkaisujen kärkihanketoimenpiteistä. Ympäristöministeriössä tehtiin selvitys, jossa vertailtiin kahta juhlavuoden kansallispuistokandidaattia: Suomussalmen Hossan ja Moilasenvaaran sekä Kuusamon Julman-Ölkyn suojelukokonaisuutta ja pääkaupunkiseudun Porkkalanniemen ja sen edustan saaristo- ja merialueen suojelukokonaisuutta.

Forssan kansallisesta kaupunkipuistosta tehtiin päätös 30.3.2015. Forssan kansallinen kaupunkipuisto kertoo kutomoteollisuuden – sekä yleisemmin teollisuuden – tulosta suomalaiseseen agrariiyhteiskuntaan ja -maisemaan. Forssassa vuosisatainen viljelymaisema ja massiiviset teollisuuslaitoskorttelit sekä niiden ympärille kasvaneet työväen asuinalueet ja edustus- ja kansanpuistot ovat yhä keskeinen osa kaupunkirakennetta. Jo perustettujen kaupunkipuistojen hoidon ja käytön suunnittelua jatkettiin yhteistyössä kaupunkien kanssa.

Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi valmistui

Soidensuojelutyöryhmä luovutti marraskuussa 2015 ehdotuksensa soidensuojelun täydentämiseksi. Laajojen selvitysten perusteella työryhmä tunnisti yhteensä 747 valtakunnallisesti arvokasta suoaluetta, joiden pinta-ala on 117 000 hehtaaria. Soidensuojelun täydentämisessä painopiste on aluksi valtion mailla, missä työryhmän ehdottamista valtakunnallisesti arvokkaista kohteista tullaan suojelemaan yhteensä 36 000 hehtaaria. Valtion soista 20 000 hehtaaria suojellaan lakisääteisesti ja 16 000 hehtaaria Metsähallituksen omalla pysyvällä päätöksellä siten, että suoluonnon suojelun tavoitteet turvataan. Keväällä 2015 hallitus sopi lisätalousarvion yhteydessä jo 46 soidensuojelutyöryhmän esittämän valtion suoalueen suojelusta Etelä-Suomessa.

Yksityismailla soiden täydentävä suojelu perustuu vapaaehtoiseen toimintaan. Puustoisia soita tulee työryhmän mukaan suojella Etelä-Suomen metsien suojelua edistävän METSO-toimintaohjelman puitteissa. Työn aikana kerättyä laajaa luontotietoaineistoa tullaan jatkossa hyödyntämään muun muassa alueellisessa maankäytön suunnittelussa, soita muuttavien hankkeiden ja suojelun yhteensovittamisessa sekä luontotyyppien ja lajien uhanalaisuusarvioinneissa.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointihanke valmistui

Ympäristöministeriö sai valmiiksi joulukuussa 2015 valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointihankkeen. Maisema-alueita koskevat selvitykset tehtiin ELY-keskuksissa ja maakuntaliitoissa vuosina 2010–2014 YM:n johdolla ja rahoituksella. Inventoinnin tuloksena saatiin 183 maisema-aluetta, jotka edustavat

maaseudun monimuotoisia kulttuurimaisemia maan eri osissa. Maatalousmaisemien ohella alueisiin sisältyy muun muassa myös saaristo- ja metsätalousmaisemia sekä poronhoidon luonnehtimia maisema-alueita. Vuoden 2016 aikana asiasta käydään kuulemis- ja lausuntokierrokset, joista saatavan palautteen pohjalta maisema-alueista valmistellaan valtioneuvoston päätös. Maisema-alueita koskeva inventointi otetaan huomioon MRL:n valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamana selvityksenä.

Simoon perustettiin luonnonsuojelulain mukainen maisemanhoitoalue

Simoon perustettiin 30.11.2016 luonnonsuojelulain mukainen maisemanhoitoalue ympäristöministeriön päätöksellä. Hankkeen valmistelu tehtiin paikallisten kyläyhdistysten, kunnan ja ELY-keskusten yhteistyönä.

Perinnebiotooppien valtakunnallista inventointia varten valmisteltiin inventointiohjeet

Ympäristöministeriön kokoama työryhmä valmisteli inventointiohjeet perinnebiotooppien valtakunnallista inventointihanketta varten. Ohjeet työstettiin Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa ympäristöministeriön rahoituksella. Perinnebiotooppitietoja tarvitaan luontotyyppien arvioinnissa ja maatalouden ympäristökorvausjärjestelmää tukevana aineistona.

IPBES ja luontopaneeli vahvistavat tieteen ja politiikan vuorovaikutusta

Ympäristöministeriö asetti toukokuussa 2015 luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemipalveluja käsittelevän paneelin. Luontopaneelilla on vahva kytkentä vuonna 2012 perustettuun kansainväliseen IPBES-paneeliin (Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services), jonka jäsenenä on tällä hetkellä 124 maata. IPBES-paneelin ja Luontopaneelin yleiset tavoitteet ovat yhdenmukaiset: vahvistaa tieteen ja poliittisen päätöksenteon välistä vuorovaikutusta luonnon monimuotoisuuden, ekosysteemipalvelujen, ihmisen hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen turvaamiseksi.

IPBES-paneeli laatii tieteelliseen ja muuhun todennettuun tietoon perustuvia alueellisia, maailmanlaajuisia ja temaattisia arviointeja, joihin sisältyy myös erillinen poliittisille päätöksentekijöille suunnattu tiivistelmä. Luontopaneelin yhtenä tehtävänä on tarkastella arviointeja Suomen näkökulmasta ja tuoda oleelliset havainnot tietoon sekä päätöksentekijöille että yhteiskunnassa laajemmin. IPBES:in ensimmäisen pölyttäjiä ja ruuantuotantoa käsittelevän arviointiraportin on määrä valmistua vuoden 2016 alussa.

Ekosysteemipalveluiden tilinpidon ja yksityissektoriyhteistyön edistäminen

Kansallisen ekosysteemipalvelujen taloudellisen merkityksen arviointiraportti (TEEB) valmistui tammikuussa 2015. Raportti antaa katsauksen ekosysteemipalveluihin liittyvistä ohjauskeinoista ja niiden uudistustarpeista sekä arvion luontopääoman kansallisen tilinpidon nykytilasta ja suosituksia tilinpidon edistämiseksi. Raportissa on yhteenveto Suomen tärkeimmistä ekosysteemipalveluista ja niiden tarjontaan vaikuttavista tekijöistä. Raportin ohella avattiin internet-sivusto (Biodiversity.fi) Suo-

men ekosysteemipalvelujen kehitystä kuvaavista indikaattoreista. Suomen TEEB-hankkeen tiedot auttavat päätöksentekijöitä tunnistamaan ja arvottamaan luonnon ekosysteemien tuottamia hyötyjä, arvioimaan niiden tilaa ja kehityssuuntia sekä edistämään ekosysteemipalvelujen kestäväää käyttöä.

Yritykset ja biodiversiteetti -ohjelma tuo tietoa, työkaluja ja näkemystä liiketoimintalähtöiseen biodiversiteettitarkasteluun. Yrityksen ekosysteemipalveluiden tunnistaminen on keskeistä mm. liiketoiminnan jatkuvuuden, riskien hallinnan, maineen ja uusien innovaatioiden kannalta. Lisäksi Biodiversiteetin Master Class -valmennus on suunnattu yrityksille, joille biodiversiteetteema on erityisen ajankohtainen ja jotka haluavat syventää osaamistaan teeman osalta. Yhteensä 19 yritystä on osallistunut valmennukseen. Vuoden 2015 merkittävin ympäristövastuun tapahtuma CBD Business & Biodiversity Forum 11.–12.11.2015 – Practices, Solutions and the Way Forward kokosi reilut 200 yritysten ja muiden sidosryhmien edustajia puhumaan luonnon monimuotoisuuden merkityksestä liiketoiminnalle.

Geenivaroja koskeva hallituksen esitys eduskuntaan

Hallituksen esitys geenivarojen saatavuudesta sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisesta ja tasapuolisesta jaosta tehdyn Nagoyan pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laeiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen liittyvän Nagoyan pöytäkirjan täytäntöönpanosta annettiin eduskunnalle marraskuussa 2015. Kyseessä on kokonaan uusi lainsäädäntö, jolla saatetaan valtiosisäisesti voimaan biologista monimuotoisuutta koskevaan yleissopimukseen (SopS 78/1994) liittyvä Nagoyan pöytäkirja ja säädetään eräistä pöytäkirjan täytäntöönpanoon liittyvistä kysymyksistä.

Kansainvälisten biodiversiteettisopimusten toimeenpanon tehostaminen

Ympäristöministeriö on edistänyt YK:ssa korkealla profiililla kansainvälisten biodiversiteettisopimusten välisen yhteistyön ja koordinoinnin vahvistamista. Tavoitteena on tehostaa sopimusten toimeenpanoa ja siihen liittyvää resurssien käyttöä. YK:n ympäristöohjelman puitteissa on tuotettu materiaalia, joka luo pohjaa YK:n ympäristökokouksen ja sopimusten osapuolikokousten päätöksille sopimusten välisen synergioiden lisäämiseksi. Suomi on ollut työssä johtavassa asiantuntijan roolissa ja myös rahoittanut sitä.

Barents-, arktinen ja pohjoismainen yhteistyö

Ympäristöministeriö tuki ulkoasiainministeriön hoitamaa Suomen puheenjohtajuutta Barentsin euroarktisessa neuvostossa ja osallistui aktiivisesti neuvoston ympäristöryhmän työhön. Työryhmän puheenjohtajuusvuorossa oli Venäjä. Keskeisiä hankkeita olivat mm. ympäristöä saastuttavien kohteiden arviointi ja merkittävien saastuttajien ympäristönsuojelun tason parantaminen, Barentsin alueen luonnonsuojelualueverkoston kehittäminen sekä alueellisten ilmastonmuutosstrategioiden tukeminen. Yhteistyötä tehtiin Arktisen neuvoston kanssa mm. ACAP (Arctic Contaminants Action Program) ja CAFF (Conservation of Arctic Flora and Fauna) työryhmät.

Ympäristöministeriö toimi myös läheisessä yhteistyössä ulkoasiainministeriön kanssa ns. IBA-rahoituksen (UM:n rahoitusinstrumentti Itämeri-, Barents- ja Arktisen yhteistyön hankkeisiin) ja Pohjoismaisen ministerineuvoston rahoituksen ohjaami-

seksi ympäristöministeriön priorisoimiin tarpeisiin. IBA-rahoitus on mahdollistanut useiden Arktisen strategian tavoitteita toteuttavien hankkeiden käynnistyksen

Myös valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan selvitys- ja tutkimustoiminnan rahoitusta on onnistuttu suuntaamaan arktisen strategian toteutukseen.

Venäjä-yhteistyö

Venäjän toimet Ukrainassa vaikuttivat voimakkaasti Venäjää koskevaan kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön mukaan lukien rahoitus, sekä EU:n ja Venäjän väliset suhteet.

Pohjoisen Euroopan alueellinen ympäristönsuojelua koskeva ympäristönsuojeluyhteistyö toimi jotakuinkin normaalisti (Barentsin euro-arktinen neuvosto, Arktinen neuvosto ja Itämeren suojelukomissio, HELCOM), joissa Venäjän indikoi halukkuuttaan täysimääräiseen osallistumiseen.

Vesien- ja merensuojelu

Valtioneuvosto hyväksyi uudet vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman

Valtioneuvosto teki 3.12.2015 päätökset seitsemästä alueellisesta vesienhoitosuunnitelmasta ja Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmasta. Vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoidon toimenpideohjelma laadittiin laajapohjaisessa eri hallinnonalojen yhteistyössä ja sidosryhmiä aktiivisesti osallistaen. Vuoden 2015 alussa järjestettiin laajat lausunto- ja kuulemiskierrokset ja sidosryhmätilaisuuksia. Vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoidon toimenpideohjelma yhteen sovitettiin erityisesti rehevöitymisen hillitsemisen ja haitallisten aineiden kuormituksen vähentämisen osalta. Itämereen päätyvän ravinnekuormituksen nykytilanteen, Suomelle asetettujen avomeren (HELCOM) ja rannikon kuormituksen vähennystavoitteiden ja ravinnekuormituksen vähennysten tarpeellisuutta analysoitiin. Lisäksi analysoitiin toimenpiteiden kustannuksia, hyötyjä ja kustannustehokkuutta.

Vesienhoitosuunnitelmia vuosille 2009–2015 ja merenhoidon seurantaohjelmaa vuosille 2014–2020 toteutettiin.

Vuoden 2014 lopussa käynnistynyttä merenhoitosuunnitelman ensimmäisen osan päivittämistyötä jatkettiin. Ensimmäinen osa käsittää hyvän ympäristötilan määrittämät, meren nykytilan arvion ja ympäristötavoitteiden asettamisen. Tilanarviota tehdään yhteistyössä muiden Itämeren valtioiden kanssa HELCOM HOLAS II -prosessissa, jonka puheenjohtajana Suomi myös toimii.

Ehdotus pienvesien suojelu- ja kunnostusstrategiaksi valmistui ja siitä pyydettiin lausunnot.

Vedenalaisen meriluonnon inventointi valmistui

Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelman (VELMU) kenttätyöt toteutettiin suunnitelmien mukaisesti. Kerätyn tiedon avulla saadaan yleiskuva Suomen merialueella esiintyvien tärkeiden luontotyyppien, elinympäristöjen, lajien ja niiden muodostamien yhteisöjen esiintymisestä. VELMU:n ensimmäisen kartoitukset valmistuivat. Tiedot ovat avoimesti saatavilla SYKEN ylläpitämässä VELMU-karttapalvelussa, joka avautui 28.1.2016. VELMU-tietoon perustuva "VELMU-Atlas"-kirjan valmistelu aloitettiin.

Vaarallisten ja haitallisten aineiden aiheuttamaa vesien pilaantumista ehkäistiin

Valtioneuvoston asetusta vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista muutettiin ympäristönsuojelulain täytäntöönpanemiseksi. Asetuksen toimeenpanolla ehkäistään pintavesien ja meren pilaantumista ja tehostetaan seurantaa. Asetuksella laajennetaan ja muutetaan aineluetteloa siten, että prioriteettiaineita on 45. Asetus koskee kaikkia vireillä olevia ympäristönsuojelulain mukaisia menettelyjä. Asetusmuutos otetaan huomioon vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelussa sekä vesien laadun seurannassa. Myös ympäristönsuojelulain mukaiset valvontaviranomaiset ottavat ympäristönsuojelunormit huomioon valvonnassaan ja ympäristölupaviranomaiset lupamenettelyssä ja lupamääräyksissä.

Asetus edellyttää merkittävää tietopohjan laajentamista uusien aineiden päästöistä ja pitoisuuksista Suomen pinta- ja merivesissä.

Haja-asutusalueiden jätevesilainsäädäntöön valmisteltiin tarkistuksia

Haja-asutusalueiden jätevesilainsäädäntöön valmisteltiin tarkistuksia. Valtioneuvosto hyväksyi asetusmuutoksen jolla haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen siirtymäaikaa pidennettiin kahdella vuodella 15. maaliskuuta 2018 saakka. Vaatimusten kohtuullistamiseksi ympäristöministeriön asettama työryhmä ehdottaa kolmea eri vaihtoehtoa jatkotoimenpiteiksi. Hallituksen esityksellä on tarkoitus kohtuullistaa käsittelyvaatimuksia ennen vuotta 2004 rakennettujen kiinteistöjen osalta. Hallituksen esitys tullaan antamaan vuoden 2016 aikana.

Jätevesineuvonnan tukemista jatkettiin eduskunnan vuonna 2011 edellyttämällä tavalla. Vuonna 2015 yleisneuvontaa annettiin noin 10 000 henkilölle ja kiinteistökohtaista neuvontaa 8 000 kiinteistölle. SYKE:n kokoama tieto jäteveden käsittelymenetelmistä ja niillä saavutettavista tuloksista on avoimesti saatavilla (www.ymparisto.fi/puhdistamosivusto).

Ravinteiden kierrätysohjelman toteuttamista jatkettiin

Ravinteiden kierrätysohjelmassa hankehakujen pääteemoina olivat mm. maatalouden vesiensuojelun tehostaminen ja ravinnehuuhtoumien vähentäminen, kierrätysraaka-ainepohjaisten lannoitevalmisteiden kehittäminen, lannan ja orgaanisten lannoitevalmisteiden käytön tehostaminen, ravinteiden kierrätykseen ja vesiensuojeluun liittyvän kansalaistoiminnan edistäminen sekä ravinteita sisältävien jätteiden hyötykäytön edistäminen. Kertomusvuonna oli käynnissä 32 hanketta. Aivan uudenlaista konseptia edustavat Kohti ravinneneutraalia kuntaa -hanke (RANKU), johon pilottikunnat ovat jo aktiivisesti ja monipuolisesti panostaneet sekä Palopuron agroekologinen symbioosi, jossa uudennlaisella tilojen ja yritysten välisellä yhteistyöllä pyritään ravinne- ja energiaomavaraiseen luomuruuan tuotantoon. Syksyllä käynnistettiin hallituksen kärkihankkeen mukaisesti ravinteiden kierrätysohjelman toisen vaiheen ohjelman valmistelu.

Kansainvälinen yhteistyö Itämeren suojelussa eteni

Ympäristöministeriö jatkoi Itämeren suojelusopimuksen (HELCOM), Itämeren toimintaohjelman ja 2013 ministerikokouksen velvoitteiden toteuttamista. HELCOM:in tehtäviä EU:n meristrategiadirektiivin toimeenpanon Itämeren alueen yhteistyössä täsmennettiin laatimalla toimintaohjelma. HELCOM:in vuosikokouksessa käsiteltiin satamien vastaanottokyvyn riittävydestä tehtävää ilmoitusta kansainväliselle

merenkulkujärjestölle IMO:lle. Kaikki maat totesivat satamien vastaanottokyvyt riittäviksi ja päättivät, Venäjää lukuun ottamatta, lähettää ilmoituksen IMO:lle. Ilmoituksessa ehdotettiin aikataulua, jonka mukaan säännökset koskisivat vuonna 2019 ja sen jälkeen rakennettavia laivoja ja olemassa olevia laivoja vuodesta 2021 lähtien. Asian käsittely jatkuu IMO:ssa.

Itämeren-laajuista suojeluyhteistyötä jatkettiin myös EU:n Itämeren alueen strategian uudistetun toimintaohjelman mukaisesti. Rehevöitymisen torjumisen politiikka-ala NUTRI:n ja HELCOM:in välistä yhteistyötä edistettiin ja identifioitiin uusia strategisia lippulaivahankkeita.

Neuvottelut YK:n merioikeusyleissopimuksen alaisen kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisten merialueiden biodiversiteetin suojelua ja kestäväää käyttöä koskevasta uudesta maailmanlaajuisesta sopimuksesta (nk. BBNJ-sopimus) käynnistyivät YK:n yleiskokouksen kesällä 2015 antaman päätöslauselman johdosta. Samaten ympäristöministeriö osallistui arktisen neuvoston piirissä syksyllä 2015 käynnistyneisiin neuvotteluihin siitä, miten arktisten merialueiden ja erityisesti kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisten arktisten merialueiden hallinnointia tulisi tulevaisuudessa kehittää.

Suomenlahti-vuoden 2014 yhteenvetoasiakirjat ja suositukset olivat Suomen, Venäjän ja Viron sekä yhteisessä käsittelyssä 2015. Luonnonsuojeluyhteistyö Venäjän kanssa jatkui ja keskittyi Fennoskandian vihreän vyöhykkeen kysymyksiin. Yhteinen ohjausryhmä piti kokouksensa Vaasassa. Suomi korosti Venäjä-yhteyksissään tiedonvaihdon sujuvuutta, erityisesti hankkeissa, joista aiheutuu rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia.

Nord-Stream II -hanke elvytettiin syyskuussa 2015. Ympäristövaikutusten arvioinnin (YVA) osalta hankkeessa laaditaan arviointiselostus.

Vaelluskalojen ja uhanalaisten kalalajien suojelu

Vuoden aikana toimittiin tiiviissä yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa ja osallistuttiin erityisesti kansallista lohi- ja meritaimenstrategian 2020 sekä kansallisen kalatiestrategian valmisteluun. Nämä nousivat uuden hallitusohjelman kärkihankkeisiin, joihin on osoitettu erillistä rahoitusta. Kalankasvatuksessa edistettiin valtioneuvoston hyväksymää Vesiviljelystrategiaa 2022 ja osallistuttiin kalankasvatuksen ympäristönsuojelun edistämiseen sijainnohjauksen ja Itämerirehun sektoreilla.

1.2.3

Alueidenkäyttö

Maakuntakaavojen ja kuntien yhteisten yleiskaavojen vahvistamisesta luovuttiin

Ympäristöministeriössä toteutettiin hallitusohjelman mukaisesti maankäyttö- ja rakennuslain muutos, jolla maakuntakaavojen ja kuntien yhteisten yleiskaavojen vahvistamismenettelystä luovutaan. Lain muutos tuli voimaan 1.2.2016, ja ympäristöministeriössä on valmisteilla myös tähän liittyvä maankäyttö- ja rakennusasetuksen muutos, jolla päivitetään lähinnä maakuntakaavaprosessia koskevat asetuksen säännökset. Vahvistamismenettelystä luopuminen perustui osaltaan tätä koskeneeseen ympäristöministeriön selvitykseen, ja pääministeri Sipilä nosti vahvistusmenettelyn poistamisen osaksi hallitusohjelmaa.

Muutoksella on tarkoitus keventää maakuntakaavoitusprosessia siten, että maakuntakaavaprosessista poistuu ympäristöministeriön vahvistamisvaihe. Näin ollen vastuu maakuntakaavojen laadinnasta siirtyy yhä enemmän maakuntien liitoille,

kun ne jatkossa vastaavat maakuntakaavojen valmistelusta lausuntojen pyytämiseen ja kaavan voimaantuloon saakka. Jatkossa maakuntakaavoista valitetaan muiden kaavojen tapaan hallinto-oikeuteen ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Ympäristöministeriön rooli painottuu jatkossa valtakunnallisten intressien edistämiseen maakuntakaavoituksessa, sillä ympäristöministeriöltä poistuu maakuntakaavojen laillisuusvalvontatehtävä, ja jatkossa kaikki ministeriöt ovat tasaveroisessa asemassa maakuntakaavoja koskevin lausunnonantajina.

Poikkeamispäätökset siirtyvät kuntiin

Ympäristöministeriössä valmisteltiin hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta sekä kevennettyjen rakentamis- ja kaavamääräysten kokeilusta annetun lain 3 §:n kumoamisesta. Esitys annettiin eduskunnalle 17.12.2015. Esityksen mukaan ELY-keskuksille nykyisin kuuluva poikkeamistoimivalta siirretään kokonaan kunnille ja alueellisen poikkeamisen soveltamisalaa laajennetaan koskemaan myös asemakaava-alueella olemassa olevan liike- tai toimistorakennuksen tilojen muuttamista asuinkäyttöön tai muuhun ympäristöhäiriötä aiheuttamattomaan käyttöön. Tavoitteena on edistää ELY-keskusten ja kuntien voimavarojen tarkoituksenmukaisempaa kohdentumista, selkeyttää poikkeamistoimivaltaa sekä helpottaa rakentamismahdollisuuksia nopeuttamalla ja yksinkertaistamalla poikkeamisasioiden käsittelyä. Esitys liittyy hallitusohjelman toteuttamiseen.

MRL:n muutoksia valmisteltiin hallitusohjelman mukaisesti

Maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin valmistuttua vuonna 2014 sen pohjalta käynnistettiin jatkohankkeita arvioinnissa esille nousseista keskeisistä kysymyksistä. Kaupunkiseutujen strategiseen suunnitteluun liittyvä kansainvälinen selvitys valmistui vuonna 2015, samoin kaupunkiseutujen kehysalueiden ja maaseudun alueidenkäytön suunnittelun kehittämistä käsitellyt hanke. Myös maakuntakaavoituksen ohjausvaikutusta kuntakaavoitukseen selvitettiin.

Uuden hallitusohjelman myötä valmistelun painopiste siirtyi siinä nimettyihin hankkeisiin. Kaavoituksen ja rakentamisen sujuvoittamiseen liittyviä maankäyttö- ja rakennuslain muutoksia valmisteleva työryhmä aloitti työskentelynsä. Työryhmän tavoitteena on muun muassa sujuvoittaa täydennysrakentamista ja rakennusten käyttötarkoituksen muuttamista sekä helpottaa hajarakentamista. Myös pienimuotoiselle piharakentamiselle luodaan nykyistä laajemmat mahdollisuudet ja uusiutuvan energian laitteiden sijoittamista sujuvoitetaan. Valmistelu koskee myös vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumisen ohjauksen lieventämistä. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten roolia kehitetään konsultoivaan suuntaan ja niiden valitusoikeutta kaavapäätöksissä rajoitetaan. Lisätietoja: <http://www.ym.fi/mrlmuutokset>

Maakuntakaavoja ohjattiin

Ympäristöministeriö on ohjannut maakuntakaavoja ja edistänyt ja varmistanut näin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Koko maassa on nyt 66 voimassa olevaa maakuntakaavaa. Ympäristöministeriö vahvisti vuoden 2014 aikana kolme maakuntakaavaa ja vahvistettavana oli vuoden lopussa 10 maakuntakaavaa. Keskeisimmät ratkaistavat kysymykset liittyvät tuulivoimaan ja vähittäiskaupan suuryksiköiden sijaintiin. Maakuntien liitoissa on valmisteilla 17 maakuntakaavaa, joilla ajantasaistetaan tai täydennetään voimassa olevia maakuntakaavoja. Näissä

keskeisimpiä aihealueita ovat tuulivoima ja muut energiakysymykset, kauppa sekä liikenneväylät.

Metropolipolitiikkaa jatkettiin

Ympäristöministeriö ja valtionvarainministeriö jatkoivat hallitusohjelman mukaisen metropolipolitiikan koordinaointia ja sen keskeisten hankkeiden edistämistä. Hallituskauden päättyessä ministeriöt tilasivat metropolipolitiikan toteuttamistapaa ja kehittämistarpeita koskevan selvitystyön, joka yhdessä muun tulosten raportoinnin kanssa muodosti pohjan metropolipolitiikan neuvottelukunnan koko hallituskautta koskevalle metropolipolitiikka arvioivalle keskustelulle. Selvitys piti metropolipolitiikkaa hyödyllisenä ja katsoi, että sitä tarvitaan myös jatkossa. Selvityksen mukaan tarvitaan kuitenkin aiempaa rajatumpia tavoitteita ja valintoja, sitovampia sopimuksia ja tehokkaampaa organisoitumista. Sisällölliseksi ytimeksi selvitys ehdotti maankäytön, asumisen ja liikenteen kysymyksiä sekä alueen kasvun vahvistamista, johon liittyy olennaisesti myös kansainvälistyminen. Neuvottelukunta piti selvitystä hyvänä pohjana metropolipolitiikan kehittämiseksi.

Metropolipolitiikkaa jatkettiin Juha Sipilän hallituksen toimesta. Sen keskeisiä teemoja ovat alueen kansainvälisen kilpailukykyyn, elinkeinopolitiikan ja aluekehityksen edistäminen, maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnittelun yhteistyö sekä yhteistyö segregaaion ehkäisyssä. Metropolipolitiikkaa edistetään osana elinkeinoministeri Olli Rehnin vetämää kilpailukykykärkihanketta. Sen piirissä on myös hallituksen muihin kärkihankkeisiin ja mukana olevien ministeriöiden toimintaohjelmiin sisältyviä toimia. Ympäristöministeriö vastaa metropolipolitiikan käytännön koordinaatiotyöstä tiiviissä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Metropolipolitiikan neuvottelukunta ja sihteeristö asetettiin 9.12.2015.

Ympäristöministeriö osallistui myös metropolihallintoa koskevan lainsäädäntöehdotuksen valmisteluun. Metropolilainsäädäntöä valmistelevalle työryhmän lakiluonnos valmistui 10.12.2014. Lakiluonnoksesta pyydettiin lausuntoja 4.2.2015 mennessä. Hallituksen esitystä eduskunnalle ei annettu.

Kulttuuriympäristöstrategian toimeenpano käynnistyi

Kulttuuriympäristöstrategian 2014–2020 (VN pp 2014) toimeenpanosuunnitelma valmistui tammikuussa 2015 ympäristöministeriön johtamassa työryhmässä. Suunnitelmassa esitetään 54 erillistä toteutustapaa. Ympäristöministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö vastaavat strategian toteutumisen seurannasta. YM ja OKM julkistivat kesäkuussa sitoumus2050.fi-sivustolla kulttuuriympäristösitoumuksen sekä haastoivat toimeenpanotyöryhmän jäsenorganisaatiot ja muut ministeriöt toteuttamaan strategiaa. Haasteeseen on vastannut mm. Suomen Kotiseutuliitto haastamalla puolestaan omat jäsenjärjestönsä. Eri toimijaryhmille osoitettujen haastekampanjoiden suunnittelu on edennyt siten, että ensimmäinen kampanja käynnistyy alkuvuodesta 2016.

Ympäristöministeriö on omalta osaltaan teettänyt kaksi strategiaan liittyvää selvitystyötä. Lisäksi useita ympäristöhallinnolle osoitettuja toimia toteutuu muun työn ohessa. Toimeenpanoa on suunniteltu keskeisten sidosryhmien kanssa (mm. MMM, TEM, Museovirasto, Metsähallitus, Suomen Kotiseutuliitto, Suomen kulttuuriympäristötutkimuksen seura, Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura). YM, OKM ja Museovirasto ovat kehittämässä kulttuuriymparistomme.fi-palvelua, jota tullaan hyödyntämään strategian viestinnässä. Lisätietoja: www.ym.fi/kulttuuriymparisto-strategia

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaohjelmaa päivitettiin

Ympäristöhallinnon ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaohjelman luonnos valmistui vuoden 2015 aikana. Päivitys pohjautuu vuonna 2014 valmistuneeseen Kansalliseen ilmastonmuutoksen sopeutussuunnitelmaan 2022, jota koskeva valtioneuvoston periaatepäätös tehtiin 20.11.2014. Kansallisen suunnitelman mukaan ministeriöt vastaavat hallinnonalallaan suunnitelman toimeenpanosta, seurannasta ja arvioinnista. Keskeisenä tavoitteena on sopeutumisen sisällyttäminen osaksi toimialojen sekä toimijoiden suunnittelua ja toimintaa. Ympäristöhallinnon toimintaohjelman päivityksessä on keskeisellä sijalla ollut alueellisen näkökulman tuominen aiempaa vahvemmin mukaan ilmastonmuutokseen sopeutumiseen.

Tuulivoimarakentamisen edellytyksiä parannettiin

Tuulivoimarakentamisen ohjauksen tehostamiseksi ja yhtenäistämiseksi on ympäristöministeriön rahoituksella käynnistetty valtakunnallinen tuulivoimaneuvonta. Neuvonta tarjoaa asiantuntija-apua kunnille, maakunnan liitoille, ELY-keskuksille, toiminnanharjoittajille ja kansalaisille tuulivoimarakentamiseen liittyvissä menettely- ja sisältökysymyksissä. Tuulivoimaneuvonta on sijoitettu Varsinais-Suomen ELY-keskukseen. Tuulivoimarakentamisen ja sen ohjauksen yhtenäisyyttä on edistetty myös valmistelemalla ympäristöministeriön toimeksiannosta opastavaa aineistoa tuulivoimaloiden vaikutuksista linnustoon ja maisemaan. Lisäksi on käynnistetty ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelun oppaan päivitys. Tuulivoimarakentamisen ja -suunnittelun seurannan kehittämiseksi on ympäristöministeriön toimeksiannosta valmistunut raportti, jossa esitetään toimenpide-ehdotukset kaava- ja lupatietojen valtakunnallisen seurannan järjestämiseksi.

Ympäristöministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyönä on valmisteltu tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoja koskeva valtioneuvoston asetus, joka tuli voimaan 1.9.2015. Asetusta sovelletaan maankäytön ja rakentamisen suunnittelussa sekä maankäyttö- ja rakennuslain sekä ympäristönsuojelulain mukaisissa lupamenettelyissä ja valvonnassa. Asetus korvaa melutasojen ohjearvoista annetun valtioneuvoston päätöksen vuodelta 1992 tuulivoimamelun osalta.

Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva valmistui

Ympäristöministeriön asettama työryhmä valmisteli aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuvan. Kehityskuva perustuu valtioneuvoston ministeriöille antamaan toimeksiantoon määritellä valtakunnallinen näkemys tavoiteltavasta aluerakenteesta ja liikennejärjestelmästä pitkällä aikavälillä eli vuoteen 2050 saakka. Tarkoituksena on vaikuttaa siihen, että aluerakenne ja liikennejärjestelmä tarjoavat hyvät edellytykset Suomen kehittymiselle kilpailukykyisenä, asukkaiden hyvinvointia edistävänä ja ympäristöltään kestäväna maana. Kehityskuva on kokonaisnäkemystä ja tulevaisuuden suuntaa viitoittava siten, että se edesauttaa eri toimijoita asemoimaan ja suuntaamaan toimintaansa aluerakenteen ja liikennejärjestelmän tavoiteltavaan kokonaisuuteen. Kehityskuvalla vaikutetaan myös kansainväliseen aluesuunnitteluyhteistyöhön tuomalla esiin Suomen näkökulmaa ja yhteistyötarpeita. Kehityskuvassa tavoiteltavan kehityksen peruspilareita ovat Suomen aluerakenteen kansainvälinen ulottuvuus, erityisesti Itämeren alueen ja Barentsin alueen mahdollisuudet, monikeskuksinen ja verkottuva aluerakenne, saavutettavuuden parantaminen liikennepalveluja ja digitaalisatiota hyödyntäen sekä monipuolinen ympäristö Suomen erityisenä vahvuutena.

Tuotettiin ihmisen hyvinvoinnin lisäämiseen liittyvää aineistoa

Rakennetun ympäristön ja fyysisten olosuhteiden merkityksestä ihmisten hyvinvoinnille on tuotettu yhteishankkeina tietoa, esimerkkejä ja toimintatapoja sovellettavaksi maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa. On päivitetty yhteisiä tietoaineistoja liikuntakaavoitus.fi, turvallinen kaupunki.fi sekä julkaistu kävelyn tietosivusto pedia. Keskeisenä sisältönä näissä on mm. lähiympäristön turvallisuus, terveellisyys ja viihtyisyys, arjen sujuvuus, lähipalvelut, kävelyn ja pyöräilyn olosuhteet, virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet sekä yhteisöllisyyden edellytykset. Kemikaalionnettomuus-riskien huomioon ottamiseksi maankäytön suunnittelussa on kehitetty poikkihallinnollisia menettelytapoja.

1.2.4

Asuminen

Asumisen tukijärjestelmän vaikuttavuutta arvioitiin

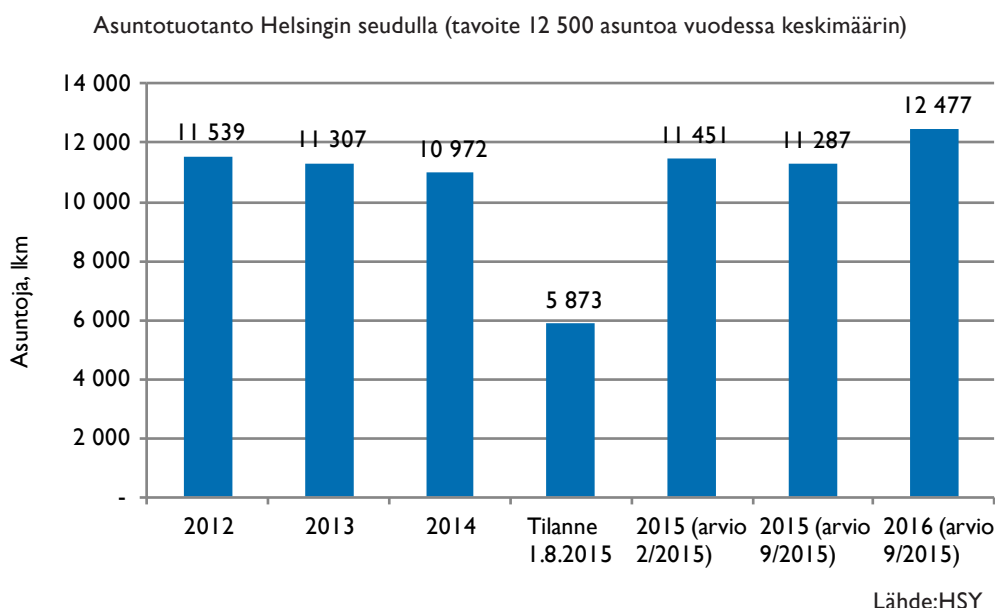
Marraskuussa 2013 ympäristöministeriö asetti hankeryhmän, jonka tehtäväksi annettiin selvittää nykyisen asumisen tukijärjestelmän vaikuttavuutta ml. asumisen verotuksen, asettaa tukijärjestelmälle tavoitteet ja laatia kehittämissuhteita. Hankeryhmä luovutti työnsä ministeri Viitaselle 24.2.2015. Hankeryhmän työ keskittyi suurimpien kasvukeskusten asuntomarkkinoiden parantamiseen. Asuntotuotantoon myönnettävät tuet ovat hankeryhmän mukaan edelleen perusteltuja ja niitä on edelleen kehitettävä. Lisäksi hallintamuotojen tasapuoliseen kohteluun on edelleen kiinnitettävä voimakkaammin huomiota. Tämän vuoksi hankeryhmä katsoi, että muun muassa omistusasuntolainojen korkovähennyksestä olisi asteittain luovuttava kokonaan.

ARA-tuotannon määrä nousi

Korkotukilainoituksessa oli edelleen painopisteenä vuokra-asuntojen lainoitus. Alkava ARA-tuotanto oli koko maassa yhteensä 8 611 asuntoa. Lisäystä edellisvuoteen oli noin 1 250 asuntoa. Tuotanto painottui säänneltyihin vuokra-asuntoihin, joita aloitettiin yhteensä noin 5 800. Tämä tuotanto jakautui tasan normaalien ja erityisryhmille tarkoitettujen vuokra-asuntojen kesken. Asumisoikeusasuntotuotanto oli noin 1 900 asuntoa. Lisäksi valtion takauslainoilla vuokra-asuntoja aloitettiin reilut 900 asuntoa. Tuotannossa painottuivat erityisesti Helsingin seudun aiesopimuskunnat ja muut kaupunkiseudut. Suurin lisäys tuotannossa tapahtui normaaleissa vuokra-asunnoissa (yhteensä noin 2 900 asuntoa), joiden korkotukilainoituksen käytössä ollut alennettu omavastuukorko päättyi vuoden 2015 lopussa.

Vuokra-asuntojen uustuotannon vauhdittamiseksi Helsingin seudulla oli käytössä korkotukilainoihin liittyvä käynnistysavustus ja pääkaupunkiseudulla takauslainoihin liittyvä käynnistysavustus. Aiesopimuskuntia tuettiin asuinalueiden infra-avustuksella. Vuokra-asuntojen korkotukilainoihin sovellettiin yhteen prosenttiin alennettua omavastuukorkoa.

Kuva 1. Asuntotuotanto aiesopimuskunnissa

MAL-aiesopimusten merkitys ja toimivuus ovat parantuneet

Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseutujen kuntien ja valtion välisen edellisten MAL-aiesopimusten (maankäyttö, asuminen ja liikenne) voimassaolo päättyi vuoden 2015 lopussa. Aiesopimusten vuosittainen seuranta on osoittanut menettelyn tehokkaaksi osapuolten yhteisten tavoitteiden yhteensovittamisen ja toteuttamisen ajoituksen välineeksi. Vuoden 2015 puolivälissä aloitettiin kuluva vaalikaudelta koskevien, tavoitteellisesti aiempaa sitovampien MAL-sopimusten valmistelu, jonka lähtökohdaksi on ollut edellisen kauden aiesopimusten seuranta-aineisto. Uutena elementtinä sopimuksissa tarkastellaan kasvaneen maahanmuuton aiheuttamia asuntotuotantoon ja kotouttamiseen liittyviä tarpeita.

Kuluneen aiesopimuskauden aikana Helsingin seudulle valmistui ennakkotietojen perusteella kaikkiaan noin 45 100 uutta asuntoa eli keskimäärin noin 11 300 asuntoa vuodessa. Tämä on 90 prosenttia keskimääräisestä kokonaistuotannon vuositavoitteesta (12 500 asuntoa). Näistä ARA-vuokra-asuntoja on yhteensä noin 7 500 eli keskimäärin noin 1 870 asuntoa vuodessa. ARA-tuotannon keskimääräinen toteutuma on 81 prosenttia vuosittaisesta tavoitteesta. Aiesopimuksella on ollut asuntotuotannon määrään selvästi positiivinen vaikutus.

Helsingin seudulla kaavoitettiin uutta asumiseen asemakaavoitettua kerrosalaa kaikkiaan 4,2 miljoonaa kerrosneliometriä jaksolla 1.1.2012–1.8.2015. Seurantajaksoon suhteutettuna tämä toteutuma vastaa noin 88 prosenttia koko kauden tavoitteesta. Kuntien välillä on merkittäviä eroja: toisissa kunnissa kaavoitus on edennyt tavoitteiden mukaisesti, mutta osassa tavoitteita ei ole saavutettu. Osa seudun kunnista on jäänyt huomattavasti sekä kaavoitusta että ARA-tuotantoa koskevista tavoitteistaan. Toisaalta saamaan aikaan jotkut kunnat ovat jopa ylittäneet tavoitteensa.

Vuosina 2012–2015 valmistuneista asunnoista lähes puolet sijoittui raideliikenteen saavutettavuuden kannalta hyvin eli kilometrin säteelle raideliikenteen nykyisistä tai rakenteilla olevista asemista. Lisäksi 69 prosenttia valmistuneista asunnoista sijoittui alueille, joilla palvelut ja työpaikat ovat saavutettavissa kävellen, pyöräillen tai vähintään melko tiheällä joukkoliikenteellä. Kunnilta saatujen ennakkotietojen mukaan vuonna 2015 seudulla valmistuu 11 287 asuntoa ja käynnistyy 12 108 asunnon rakentaminen.

Tampereen kaupunkiseudulla valmistui päättyneellä aiesopimuskaudella rakennesuunnitelman päivitys, joka hyväksyttiin keväällä 2015. Rakennesuunnitelmaa on käytetty vireillä olevan Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 lähtöaineistona. Valmisteltavan MAL-sopimuksen keskeinen kysymys on raitiotien rakentamispäätös, sekä siihen liittyvä kaavoituksen voimakas kohdentaminen raitiotien sekä muiden joukkoliikenteen käytävien varsille. Turun seudun aiesopimuksen tavoitteena on toteuttaa vuoteen 2035 ulottuvaa rakennemallia ja sen sisältämiä tavoitteita ja väestösuunnitteita. Turun seudulla kulttuuriympäristö ja läheinen saaristo ovat sopimusvalmistelussa ja seurannassa keskeisiä huomioon otettavia erityispiirteitä. Oulun seudulla aiesopimukseen sisältynyt PE-painotus on pohjoisen sijainnin ja rakenteellisten kysymysten näkökulmasta todettu tarpeelliseksi lähestymistavaksi. Myös uutta sopimusta valmistellaan samalta pohjalta.

Ympäristöministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö asettivat 7.12.2011 suurten kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen aiesopimusten valtio-osapuolen valmisteluryhmän arvioimaan tähänastisten sopimusten valmistelua ja sisältöä ja tekemään ehdotuksia aiesopimusmenettelyn kehittämiseksi. Työryhmän loppuraportti valmistui toukokuussa 2015.

Kaudella 2015–2019 metropolipolitiikkaa edistetään osana ministeri Rehnin vetämää kilpailukykykärkihanketta. Metropolipolitiikan neuvottelukunnan ja sihteeristön asettamista valmistellaan.

Hyvinvointia ja kilpailukykyä tukevat asumisolot

Keskeisessä asemassa niin hyvinvointia kuin kilpailukykyä tukevien asuinolojen järjestämisessä on suurten kaupunkiseutujen asuntomarkkinoiden toimivuus ja niiden parantaminen. Yksi keskeisimmistä välineistä edistää asuntomarkkinoiden toimivuutta on parantaa seutujen yhteystyötä niin seudun kuntien välillä kuin valtion ja kuntien välillä. Suurten kaupunkiseutujen aiesopimukset päättyivät vuoden 2015 lopussa. MAL-sopimuksia on tarkoitus jatkaa ja sopimusneuvottelut neljän kaupunkiseudun osalta on käynnistetty vuoden 2015 puolivälissä.

Uudelle hallituskaudelle ei laadittu erillistä asuntopoliittista toimenpideohjelmaa, vaan uuden hallituksen asuntopoliittiset linjaukset ja toimenpiteet kirjattiin sen sijaan suoraan hallitusohjelmaan ja sen liitteisiin. Hallituksen keskeisenä tavoitteena on lisätä asuntorakentamista, joka tukee hyvinvointia ja maan kilpailukykyä. Hallitus toteuttaa tätä tavoitetta mm. kaavoitusta ja rakentamisen normitusta sujuvoittamalla. Lisäksi valtion tukemaa asuntotuotantoa kehitetään ja monipuolistetaan ottamalla käyttöön mm. uusi lyhyt korkotukimalli tuettuun asuntotuotantoon. Hallituksen asuntopoliittisten toimien toteuttaminen on aloitettu ympäristöministeriössä.

Erityistä tukea asumisessaan tarvitsevien osalta Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelmaa 2013–2017 jatkettiin. Sen merkittävimmät tulokset ohjelman puolivälissä liittyvät erityisesti jälkiasennushissien rakentamisen edistämiseen olemassa olevaan asuntokantaan, tuotettuun tietoon ikääntyneiden asumisen ennakkointiin ja varautumiseen liittyen ja kyseisen tiedon levittämiseen sekä uusien toimintamallien ja työvälineiden kehittämiseen.

Vanhusten ja vammaisten asuntojen korjausavustuksiin varattiin 15 miljoonaa euroa ja avustuspäätöksiä tehtiin 7,3 miljoonalla eurolla. Yhteensä korjattiin 1 764 asuntoa. Hissiaavustuksiin oli varattu 20 miljoonaa euroa. Avustuspäätöksiä tehtiin taloyhtiöille 29,3 miljoonalla eurolla. Hissiaavustuksilla tuettiin 273 hissien jälkiasennusta. Taloyhtiöiden liikkumisesteiden poistamiseen oli varattu 2 miljoonaa euroa, ja päätöksiä tehtiin yhteensä 1,53 miljoonalla eurolla 143 kohteelle.

Kehas-ohjelman (Kehitysvammaisten asumisohjelma) arviointi valmistuu alkuvuodesta 2016. Sosiaali- ja terveysministeriön 2012 periaatepäätöksen mukaisesti Kehitysvammaisten asumisen tukeminen jatkuisi vuoteen 2020, mutta asiasta ei ainakaan toistaiseksi ole tehty päätöstä. Tämän lisäksi osallistuttiin valtiovarainministeriön asumispalvelulukuntakokeilun valmisteluun ja Vammaispoliittisen ohjelman toteuttamiseen. Hyviä tuloksia tuottanutta asumisneuvojatoimintaa tuettiin edelleen. Toimintaan myönnettiin avustusta 50 asumisneuvojan palkkaamiseen 22 kunnan alueella.

Asunnottomuus keskittyy pääkaupunkiseudulle ja kasvukeskuksiin. Yli kaksi kolmasosaa asunnottomista on pääkaupunkiseudulta (Helsinki, Espoo ja Vantaa). Helsingissä oli 2014 eniten asunnottomia sekä lukumäärältään että suhteessa asukaslukuun: yksineläviä 3 500 ja asunnottomia perheitä 280.

Pitkäaikaisasunnottomuusohjelman määrällinen tavoite ollaan saavuttamassa. Koko ohjelmakaudella on rakennettu ja hankittu noin 2 800 tuki- ja palveluasuntoa. Asumisneuvonnan piiriin on tullut uusia kaupunkeja mm. sen seurauksena, että ARA:n myöntämän asumisneuvonta-avustuksen tukiasetusta on nostettu (20 % > 35 %).

Rakennusperinnön hoitoavustuksen maksatustehtävät on keskitetty KEHA-keskuksen (ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus) vastuulle. Haku- ja päätöksentekoprosessia on sähköistetty yhteistyössä KEHA-keskuksen kanssa. Hakijat ovat vuoden 2016 hakukierroksella voineet lähettää hakemuksen liitteineen sähköisesti. Päätösvalmistelijat saavat yhteisen myöntöpäätöspohjan käyttöönsä. Lisäksi ELY-keskusten kanssa on sovittu, että määrärahan kohdentamista pyritään parantamaan käyttämällä keskeisenä jakoperusteena hankkeiden hyväksytyjen kokonaiskustannusten yhteismäärää hakemusten yhteismäärän sijasta.

A-Kruunu Oy:n rakennuttamistoiminta on käynnistynyt

Vuonna 2015 A-Kruunu Oy aloitti 248 asunnon rakentamisen Hyvinkäälle, Järvenpään, Kirkkonummelle ja Mäntsälään. Tämän lisäksi yhtiö käynnisti 566 asunnon suunnittelun ja pyrki aktiivisesti hankkimaan uusia tontteja. Senaatti-kiinteistöjen kanssa allekirjoitettiin yhteistyösopimus. Yhtiöllä oli vuoden lopussa omistukseensa 211 asuntoa, joista pääosa oli Helsingissä. Yhtiön liikevaihto vuodelta 2015 oli 1,8 miljoonaa euroa, liikevoitto 28 000 euroa ja taseen loppusumma 31.12.2015 oli 50,4 miljoonaa euroa. Yhtiöllä oli vuodenvaihteessa neljä työntekijää. Yhtiön koko osakekanta on valtion omistuksessa.

1.2.5

Rakentaminen

Kohti lähes nollaenergiarakentamista

Parlamentarisessa energia- ja ilmastokomiteassa on valmisteltu Suomelle vuoteen 2050 ulottuva energia- ja ilmastotiekartta. Yhtenä osa-alueena tiekartassa käsitellään alueiden käyttöä, rakentamista ja rakennuksia eli rakennettua ympäristöä. Rakentamisen ja rakennuskannan korjaamisen lähivuosien keskeiset toimet liittyvät rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) ja energiatehokkuusdirektiivin (EED) rakentamista ja rakennuksia koskevien kohtien toimeenpanemiseksi keskeisimpänä uudisrakentamista koskevat lähes nollaenergiarakentamisvaatimukset. Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (2010/31/EU) edellyttämään lähes nollaenergiaraken-

nuksen määritelmään sisältyy erittäin korkean energiatehokkuuden vaatimuksen lisäksi uusiutuvan energian käyttöä koskeva vaatimus.

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin täytäntöön panemiseksi on rakennusten energiatehokkuudesta annettua ympäristöministeriön asetusta muutettu 19.8.2014 siten, että asetukseen on sisällytetty lähes nollaenergiarakennuksen määritelmä sekä direktiivin edellyttämät määräajat lähes nollaenergiarakennuksiin siirtymiseksi. Määräajat edellyttävät viranomaisten käytössä ja omistuksessa olevien rakennusten olevan lähes nollaenergiarakennuksia 31.12.2018 jälkeen ja kaikkien uusien rakennusten 31.12.2020 mennessä. Syksyllä 2014 käynnistettiin lainsäädännön valmistelu lähes nollaenergiarakentamisen täsmälliseksi määrittelemiseksi Suomessa. Vuonna 2015 on jatkettu valmistelua koskien lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymistä uudisrakentamisessa. Valmistelussa hyödynnettiin kansallisia lähes nollaenergiarakentamista koskevia kehittämishankkeita, kuten FlinZEB-hankkeen tuloksia. Tavoitteena on, että lainsäädäntöhankkeeseen liittyvä hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syysistuntokauden 2016 alussa ja että lait, asetukset ja ohjeet tulisivat voimaan vuoden 2017 alussa.

Rakennusten energiatodistukset

Ympäristöministeriössä valmisteltiin vuonna 2015 lakiesitys, jossa esitettiin muutoksia rakennusten energiatodistukseen. Esityksen mukaisesti energiatodistusmenettelystä vapautettujen rakennusten määrää supistetaan. Muutos oli välttämätöntä tehdä, koska Euroopan komissio katsoi, että rakennusten energiatehokkuusdirektiivin kansallinen toimeenpano oli toteutettu osittain riittämättömästi. Energiatodistuksen sisällöllistä kehittämistä jatketaan samalla, kun laaditaan säännöksiä lähes nollaenergiarakentamiseen siirtymiseksi uudisrakentamisessa. Energiatodistus ohjaa kuluttajia kiinnittämään huomioita rakennusten energiatehokkuuteen. Todistus tarvitaan edelleen uusille rakennuksille, myynnin tai vuokrauksen yhteydessä taikka eräissä tapauksissa esille laittoa varten.

Ekosuunnittelu ja energiamerkintä

Tuotteiden energiatehokkuudelle asetetaan ekosuunnitteludirektiivin (2009/125/EY) ja energiamerkintädirektiivin (2010/30/EU) nojalla sitovia vaatimuksia. Niistä säädetään Euroopan komission tuoteryhmäkohtaisilla asetuksilla, jotka komissio antaa ekosuunnitteluvaatimusten osalta komitologiamenettelyssä komission asetuksina ja energiamerkintöjen osalta komission delegoituina asetuksina. Ekosuunnitteludirektiivin nojalla tuotteille asetetaan ekologisen suunnittelun vaatimukset, jotka kohdistuvat tuotteiden valmistajiin. Ekologisen suunnittelun vaatimukset voivat koskea mitä tahansa tuotteen merkittävää ympäristövaikutusta. Käytännössä suurin osa vaatimuksista on tähän mennessä keskittynyt tuotteen energiatehokkuuden parantamiseen. Jos tuote ei täytä sille asetettuja vaatimuksia, sitä ei saa asettaa EU:n markkinoille. Energiamerkintädirektiivin nojalla säädetään puolestaan tuotteeseen kiinnitettävästä energiamerkinnästä, joka auttaa loppukäyttäjää valitsemaan energiatehokkaan, ympäristövaikutuksiltaan parhaan tuotteen. Energiamerkintädirektiivin (2010/30/EU) ja ekosuunnitteludirektiivin (2009/125/EC) uudelleenarviointi on käynnissä. Ympäristöministeriö osallistuu työhön hallinnonalansa osalta yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön ja energiaviraston kanssa.

Tuotteiden energiatehokkuus on EU:ssa voimakkaasti kasvava sääntelyala, jolla on suuri energiansäästöpotentialiaali. Sääntely on laajentunut viime vuosina perinteisten kotitaloustuotteiden lisäksi enenevissä määrin myös rakennustuotteisiin ja

teollisuudessa käytettäviin tuotteisiin. Rakennustuotteita koskevia säädöksiä on annettu muun muassa kiertovesipumpuille, ilmanvaihtokoneille, lämmityslaitteille, käyttöveden lämmityslaitteille ja puhaltimille. Ekologisen suunnittelun vaatimukset on tähän mennessä asetettu 27 tuoteryhmälle ja valmistelussa on vaatimukset yli kolmellekymmenelle tuoteryhmälle. Energiamerkintävaatimukset on säädetty 15 tuoteryhmälle ja valmistelussa on vajaan kahdenkymmenen tuoteryhmän vaatimukset. Markkinavalvontaviranomaisena toimivan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) tarvitsemat resurssit rakennustuotteiden osalta on turvattu ja aloitettu varautuminen valvottavien tuoteryhmien laajenemiseen.

Rakentamismääräyskokoelman uudistaminen käynnissä

Rakentamismääräyskokoelman uudistuksessa on kyse laajasta hankkeesta: rakentamista koskevat asetukset uudistetaan vuoden 2017 loppuun mennessä. Rakentamismääräyskokoelman uudistus etenee suunnitelman mukaisesti. Vuonna 2015 on toteutettu rakentamismääräyskokoelman yleistä osaa koskevien asetusten päivitys: rakennusten suunnittelua, rakentamisen työnjohtoa ja viranomaistoimintaa koskevat asetukset ja ohjeet tulivat voimaan 1.6.2015. Tältä osin rakentamista ohjaavien normien selkeyttäminen ja yhdenmukaistaminen tulee parantamaan rakentamisen laatua.

Edellä kuvan lisäksi myös paloturvallisuutta, kosteusturvallisuutta, vesi- ja viemärlaitteistoja, taloteknisiä järjestelmiä, sisäilmastoa ja ilmanvaihtoa, rakennuksen ääniolosuhteita ja meluntorjuntaa sekä esteettömyyttä koskevien säännösten valmistelu on ollut käynnissä vuonna 2015. Myös rakennusten energiatehokkuutta koskeva lainsäädäntökokonaisuus on ollut käynnissä. Lisäksi vuonna 2015 on ollut käynnissä asetusvalmistelu koskien rakennustuotteiden olennaisia teknisiä vaatimuksia ja tyyppihyväksyntää. Eurokoodeihin liittyvien asetusten valmistelu koskien kansallisia valintoja on ollut käynnissä vuonna 2015.

Rakennusten kosteus- ja homeongelmia vähennettiin

Eduskunnan kirjelmän Rakennusten kosteus- ja homeongelmat (EK 5/2013 vp - M 5/2013 vp) sisältämien 14 toimenpidekohdan toteutus oli vuonna 2015 käynnissä. Eduskunnan kannanottojen toteutus eteni vuonna 2015 toimintasuunnitelman mukaisesti. Eduskunnalle raportoititiin toiminnasta siten, että tarkastusvaliokunnan kuuleminen järjestettiin syyskuussa sekä valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaoston raportointi suoritettiin lokakuussa. Ympäristöministeriön koordinoimat Kosteus- ja hometalkoot päättyivät vuoden vaihteessa.

Vuonna 2015 jatkettiin talkoiden aikana tuotetun ohjeistuksen ja muiden työkalujen jalkauttamista kentälle. Tavoitteena oli saada työkalut ja uudet toimintamallit mahdollisimman kattavasti kaikkien toimijoiden ja kansalaisten käyttöön tehokkaan viestinnän ja yhteistyökumppanien avulla. Hometalkoiden verkkosivuja laajennettiin toukokuussa lanseeraamalla sinne erillinen kerrostalo-osio. Laajennuksen myötä verkkosivut palvelevat nyt myös entistä paremmin kerrostaloasukkaita ja taloyhtiöitä. Hometalkoissa tuotettu laaja hometalkoot.fi-verkkopalvelu on jatkossakin kaikkien saatavilla, sillä sivuston ylläpito siirtyi Hengitysliitolle 1.1.2016. Sivustolta löytyvät talkoiden lukuisat sekä ammattilaisille että tavallisille kansalaisille suunnatut oppaat, ohjeet ja muut aineistot.

Talkoiden tavoitteena oli kosteus- ja homeongelmien aiheuttamien terveyshaittojen ja kansantaloudellisten menetysten systemaattinen vähentäminen sekä uusien kosteusvaurioiden syntymisen torjuminen uudis- ja korjausrakentamisessa. Yleisesti voidaan todeta, että Talkoiden aikana on torjuttu uusien kosteusvaurioiden syntymis-

tä ja tervehdytetty suomalaista rakennuskantaa. Talkoiden avulla luotiin muutosta kosteus- ja homeasioihin liittyviin asenteisiin, toimintatapoihin sekä ohjausjärjestelmiin. Kosteus- ja hometalkoiden vaikutuksesta rakennusalalla huomioidaan entistä paremmin kosteudenhallintaan liittyvät asiat, minkä johdosta rakentamisen laatu paranee.

Rakennusvalvonta kootaan suurempiin yksiköihin

Ministerin asettama työryhmä selvitti rakennusvalvonnan suuremmiksi yksiköiksi kokoamisen vaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Työryhmän raportti (Uusimuotoinen rakennusvalvontatoimi - Ympäristöministeriön raportteja 9/2015) valmistui vuonna 2015. Lisäksi ympäristöministeriö valmisteli vuonna 2015 itsehallintoalueita koskevan kannan Tarastin selvityksen pohjaksi. Rakennusvalvontatoimen uudistuksen tavoitteena on kehittää ja yhtenäistää toimintatapoja, vahvistaa ammatillista osaamista sekä edistää asiakkaiden tasavertaista kohtelua. Taustalla on hallituksen rakennepoliittisen ohjelman päätös, jonka mukaan rakennusvalvontatoimi kootaan nykyistä suuremmiksi, kuntarajat ylittäviksi yksiköiksi, jotka kattaisivat toimintansa täysimääräisesti lupamaksuilla. Ympäristöministeriö pyysi selvityksen pohjalta rakennusalan järjestöiltä kannanottoja uudistuksen toteuttamistavasta ja sen vaikutuksista eri toimijoille.

Täydennysrakentamisen käytäntöjä kehitettiin

Ympäristöministeriö on yhdessä kiinteistöalan yhteistyöjärjestö RAKLI ry:n ja alan toimijoiden kanssa kehittänyt täydennysrakentamisen käytäntöjä. Täydennysrakentamisen ja käyttötarkoitusten muutosten rooli kaupunkien kehittämisessä sekä alueiden elinvoimaisuuden ja viihtyisyyden parantamisessa kasvaa koko ajan. Hankkeen tulosten pohjalta kehitetään yhteistyössä kuntien kanssa normien tulkintaa ja soveltamista, lisätään yhteistyötä eri toimijoiden välillä sekä otetaan täydennysrakentamisen näkökulma huomioon maankäyttö- ja rakennuslain sekä asemakaavoituksen ja lupamenettelyjen kehittämisessä. Suurimmat kehittämiskohteet liittyvätkin siihen, että kunnat osaavat käyttää oikein täydennysrakentamista tukevaa keinovalikoimaansa. Asiassa järjestettiin maaliskuussa tulosseminaari, jossa julkaistiin tulosraportti (Täydennysrakentamiskäytäntöjen kehittäminen -klinikka).

1.3

Toiminnallinen tehokkuus

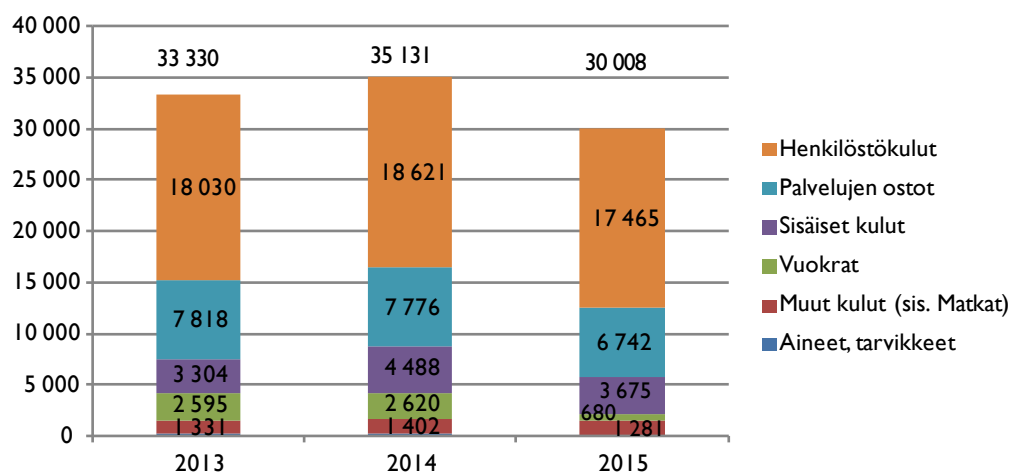
1.3.1

Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus

Ympäristöministeriön toimintamenoista maksetut toiminnan menot olivat 30,0 miljoonaa euroa (35,1 milj. € vuonna 2014). Kulujen vähentyminen edellisvuosiin nähden aiheutui pääasiassa tehtävien siirrosta VNK:n yhteiseen Valtioneuvoston hallintoyksikköön. Tämän vaikutus on 3,9 miljoonaa euroa.

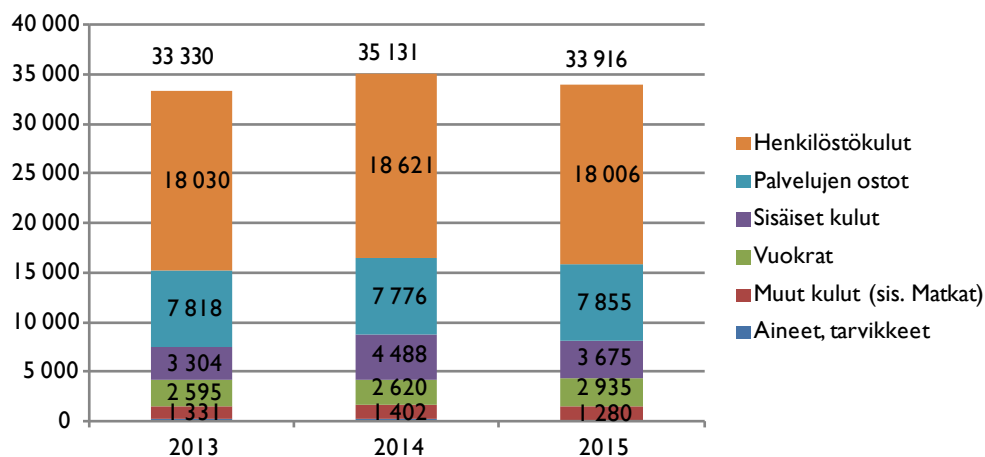

Kuva 2. Ympäristöministeriön toiminnan kulut ilman VNK:lle siirrettyjä toimintoja

Vertailtavuuden vuoksi seuraavaan kuvaan sisällytettiin VNK:lle siirtyneiden palvelujen ja sopimusten kulut VNK:n tekemän ilmoituksen mukaisesti. YM:n toimintamenot ovat kokonaisuudessaan laskeneet myös näin tarkasteltuna. Henkilöstökulut, sisäiset kulut ja Muut kulut ovat pienentyneet edellisvuoteen verrattuna, kun vuokrat ja palvelujen ostot ovat lisääntyneet.

Kuva 3. Ympäristöministeriön toiminnan kulut siten, että VNK:lle siirrettyjen toimintojen kustannukset on sisällytetty ministeriön kuluihin.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu ministeriön henkilötyövuosijakauma ja kustannukset tehtäväalueittain. Kustannusten kohdentamisessa on käytetty perusteena työajanseurantaa. Yhteiset ja hallinnolliset tehtävät on vyörytetty substanssitehtäville todellisten työaikojen suhteessa.

Taulukossa 1 esitetään tehtäväalueiden välittömät- (eli suorat) sekä välilliset htv- ja kustannustiedot omilla riveillään. Suorissa tiedoissa on mukana tehtäväalueiden toteutunut htv-määrä ja tämän perusteella esitetään laskennalliset kustannukset (perustuu htv-jakaumaan). Välilliset tiedot sisältävät yhteiset ja hallinnolliset htv:t joiden perusteella kustannukset jaetaan välillisiin kustannuksiin. Välillisiin htv-lukuihin sisältyvät htv-luvut hallinnosta, tietohallinnosta, viestinnästä, ylimmästä johdosta sekä muut ministeriön yhteiset kustannukset.

Ministeriössä seurataan työaika Kieku-tietojärjestelmässä. Kieku-tietojärjestelmään ei ole kirjattu kaikkea työaika vuoden 2015 aikana, mikä näkyy merkittävänä henkilötyövuosien vähentymisenä. Tästä syystä taulukossa 1 esitetään kaksi erilaista laskelmaa vuodelta 2015. Kaikkea työaika ei ollut kirjattu myöskään vuonna 2014. Taulukossa esitetään vuoden 2014 osalta kokonais-htv:t, eli työaika, joka sisältää poissaolot ja kirjaamattoman työajan. Kuitenkin työajan puutteellinen kirjaaminen aiheuttaa enemmän ongelmia toimintoja eli tarkempia tehtäviä tarkasteltaessa. Näin ollen Kieku työajan kirjaamista voidaan pitää osastotasolla luotettavana ja sitä voidaan tämän kaltaisessa taulukossa hyödyntää.

Ensimmäisessä laskelmassa (htv1 ja kustannukset1) on mukana kaikki työaika sisältäen poissaolot ja kirjaamaton työaika. Kustannukset vyörytetään tehtäväkohtaisesti henkilötyövuosien suhteessa. Toisessa laskelmassa (htv2 ja kustannukset2) esitetään henkilötyövuodet ilman poissaoloja ja kirjaamatonta työaika. Kustannusten jakoperusteena on edelleen henkilötyövuosien lukumäärä.

Lisäksi toimintojen siirto VNK:lle aiheuttaa htv- ja kustannusten vertailussa haasteita. Näin ollen vuoden 2015 taulukkoon on laskettu myös sarake, jossa on huomioitu VNK:lle siirrettyjen palveluiden tuotannon htv:t ja kustannukset.

Taulukko 1. Ympäristöministeriön tehtäväalueittaiset henkilötyövuosimäärät ja kustannukset

Tehtäväalue	2014		2015				2015 VNK korjattu	
	htv	Kustannukset M €	htv1*	htv2**	Kustannukset 1 M €*	Kustannukset 2 M €**	VNK htv	VNK Kustannukset M €
Ympäristön suojele	82	9,7	54	72	9,0	9,0	76	10,1
Välittömät htv:t ja kustannukset	60	7,1	34	52	5,7	6,6	55	7,4
Välilliset htv:t ja kustannukset	22	2,6	20	20	3,3	2,5	21	2,8
Luontoympäristö	73	9,5	56	70	9,4	8,8	74	9,9
Välittömät htv:t ja kustannukset	51	6,6	36	49	6,0	6,1	52	6,9
Välilliset htv:t ja kustannukset	22	2,8	21	21	3,4	2,6	22	3,0
Rakennettu ympäristö	127	15,1	81	113	13,5	14,2	119	15,9
Välittömät htv:t ja kustannukset	93	11,1	51	83	8,6	10,4	88	11,7
Välilliset htv:t ja kustannukset	34	4,0	30	30	5,0	3,8	32	4,2
Yhteensä	282	34,3	190	255	32,0	32,0	269	35,9

*sisältää kaikki poissaolot ja kirjaamattoman työajan

** poissaolot ja kirjaamaton työaika ei ole mukana

VNK korjattu sarake sisältää VNK:lle siirrettyjen toimintojen ja sopimusten kustannukset.

Ympäristöministeriön tehtävääalueittaiset kustannukset laskivat 6,7 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Tämä ei kuitenkaan ole täysin vertailukelpoinen luku edelliseen vuoteen verrattuna VNK:lle siirtyneiden tehtävien johdosta. Mikäli kustannuksia verrataan siten, että VNK:lle siirretyt tehtävät ovat mukana kustannuksissa, niin kustannukset kasvoivat 4,7 prosenttia. Kustannuksiin sisältyvät henkilöstömenojen lisäksi kaikki muut toimintamenojen lkp-tililajit, mukaan lukien sisäiset kulut.

Taulukon htv-luku 255 poikkeaa virallisesta htv-luvusta (259), joka on esitetty taulukossa henkilöstön määrä ja rakenne. Taulukoiden eroavaisuudet johtuvat siitä, että taulukossa 1 on käytetty epävirallista htv-lukua, joka perustuu Kieku-tietojärjestelmään kirjattuun työaikaan.

EU:n Life+-ohjelmaa sekä kosteus- ja hometalkoot -toimintaohjelman tutkimus- ja kehittämispalveluiden hankintaa ei ole tässä laskettu ministeriön toimintakustannuksiksi eikä myöskään SYKE:n palvelusopimuksen rahoitusta ja alueellistamistukea, koska niiden tulokset kohdentuvat yleisemmin ja laajemmin muiden kuin pelkästään ministeriön hyväksi. Ministeriön hallinnolliset kustannukset, yleiskustannukset ja pois-saolot on vyyrytetty substanssitehtävääalueille tehtyjen henkilötyövuosien suhteessa.

Yllä esitettyjen kustannusten lisäksi ministeriö maksoi vuonna 2014 arvonnlisäveroa 1 772 364 euroa.

Henkilöstön matkustaminen väheni selvästi

Ympäristöministeriö laski viidennen kerran kokonaishiilijalanjälkensä käyttäen WWF:n ilmastolaskuria. Vuonna 2015 hiilidioksidipäästöt olivat yhteensä 1 268,17 tCO₂. Luvusta puuttuvat kuitenkin kodin ja työpaikan välinen liikenne, toimistolaitteet ja -kalusteet sekä jätteet, joten luku ei ole täysin vertailukelpoinen viime vuoteen nähden (1 663,45 tCO₂). Sähkön- ja lämmönkulutus on laskenut selvästi edellisestä vuodesta. Sähkönkulutukseen vaikutti mm. uuden toimitilan valaistusratkaisut. Vedenkulutus laski selvästi, yli 30 prosenttia. Tämä johtuu uuden toimitilan teknisistä vedensäästöratkaisuista.

Paperinkulutus laski edelleen. Muutto monitiloihin ja siitä seurannut asiakirjojen sähköinen säilyttäminen säilytystilojen vähäisyyden vuoksi on vaikuttanut paperinkulutukseen selvästi.

Henkilöstön ympäristötietoisuutta ja ympäristömyönteistä toimintatapaa pyrittiin lisäämään eri tapahtumilla, joita olivat mm. muuttoon liittyneet siivouspäivät koko ministeriössä ja osastoilla sekä perehdyttämisspäivä. Ympäristöministeriö järjesti myös henkilökunnalleen vierailun Vantaan asuntomessuille.

Matkustamiseen liittyvien suoritteiden määrät laskivat selvästi edelliseen vuoteen verrattuna. Yksi syy on se, että ympäristöministeriön henkilökunta käyttää yhä enemmän sähköisiä välineitä yhteydenpitoon muiden tahojen kanssa. Ministerien lukumäärän puolittuminen vähensi myös matkustustoteutumia aikaisempiin vuosiin verrattuna. Kaikkiaan matkustustapahtumien määrä laski noin 15 prosenttia. Ministeriön muuton aikoihin etäneuvottelujen käyttö ei ollut mahdollista, mikä vähensi etäneuvottelumääriä hieman.

Taulukko 2. Merkittävimpien eko-virastomittarien kehitys vuosina 2013–2015

	2013	2014	2015
Sähkönkulutus, MWh	679	751	598
Lämmönkulutus (sääkorjattu) MWh	1 363	1 546	1 267
Veden kulutus, m ³	2 021	2 418	1 646
Paperin kulutus, riisiä	3 600	2 900	2 120
Kokonaisjättemäärä, tonnia	67,3	83,3	47,3*
Sekajättemäärä, tonnia	2,34	1,99	0,77*
Matkustus päästöt, tCO ₂	374	473	351
Ulkomaanmatkat, kpl	827	762	713
Kotimaanmatkat, kpl	894	917	722
Oman auton käyttö, tkm	48	50	38
Taksin käyttö, kpl	2 510	2 320	1 790
Lähiliikenteen käyttö, €	2 755	3 050	2 670
Etänevottelut, tuntia	711	1 060	904

* Tiedot ajalta 1.1.–30.4.

1.3.2

Maksullinen ja yhteisrahoitteinen toiminta

Ympäristöministeriön maksullisen toiminnan tuotot olivat vuonna 2015 yhteensä 55 774 euroa (13 681 euroa vuonna 2014). Tuotot koostuvat pääosin yksittäisistä päätöksistä ja luvista. Vähäisten tuottojen johdosta erillistä maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa ei ole laadittu.

Ministeriön yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot olivat vuonna 2015 yhteensä 731 667 euroa (564 014 euroa vuonna 2014). Näin ollen yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa ei esitetä vuoden 2015 osalta, koska valtion kirjanpidon käsikirjan mukaan raja on 1 miljoona euroa. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot ovat kasvaneet pääasiassa projektien lisääntymisen johdosta.

Yhteisrahoitteisen toiminnan rahoituksesta valtaosa tuli valtionhallinnon ulkopuolelta, pääosin Pohjoismaiden ministerineuvostosta. Sillä rahoitettiin luonnon monimuotoisuutta koskevien ympäristösopimusten yhtenäisyyden selvitystä sekä ympäristöpolitiikan taloudellisten ohjauskeinojen selvitystä.

Tuotokset ja laadunhallinta

Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Taulukko 3. Ministeriön eräät suoritteet tehtävittäin ja käytetyt henkilötyövuodet

HTV 2015	HTV %	Tehtävät	Suoritteet	Lukumäärä 2013	Lukumäärä 2014	Lukumäärä 2015
25,7	10,1 %	Toimialan kehittämisen, strategiat, ohjelmat ja niiden seuranta	<ul style="list-style-type: none"> Muiden virastojen lausuntopyynnöt Edustus ulkopuolisissa toimielimissä Työryhmät, projektit ja selvityshenkilöt 	243 78 12	264 80 8	245 93 12
27,1	10,6 %	Hallinnonalan ohjaus sekä toiminnan ja talouden suunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> TTS, kehykset, TAE, LTAE Tulosopimukset Toiminta- ja vuosikertomukset ja muu raportointi Muut tulosjohtamista, -ohjaamista, kehittämistä koskevat asiat 	9 5 10 4	8 2 10 4	8 6 13 13
39,9	15,6 %	Säädösvalmistelu ja säädösten toimeenpano	<ul style="list-style-type: none"> Hallituksen esitykset Valtioneuvoston asetukset Määräykset, ohjeet ja yleiskirjeet 	12 26 14	17 23 9	3 20 26
19,6	7,7 %	EU- ja kansainväliset asiat sekä verkostot	<ul style="list-style-type: none"> EU-kirjelmät ja -selonteot EU-kokousraportit (pl. EUn raportit) Lainsäädännön notifiointit komissiolle EU-lainsäädäntökäsittelyt Muut EU-asiat (tied., mandaatit ym.) 	20 137 15 11 79	16 127 15 24 72	7 109 15 24 46
5,31	2,1 %	Muut ministeriökohittaiset erityistehtävät	<ul style="list-style-type: none"> Eduskuntakysymykset Ympäristönsuojelun avustukset Alueidenkäytön ja luonnonsuojelun avustukset Avustukset asunto- ja rakennusalan järjestöille Rakennussuojelupäätökset (ml. valitukset) Vahvistetut maakuntakaavat 	64 28 28 14 9 5	64 35 25 17 10 11	31 34 27 17 11 4
9,5	3,7 %	Yleishallinto ja johtaminen				
5,3	2,1 %	Henkilöstövoimavarojen hallinta	<ul style="list-style-type: none"> Ympäristöministeriön virat, työsopimukset ja palkkausasiat 	300	271	251
4,7	1,8 %	Taloushallinto	<ul style="list-style-type: none"> Osto- ja myyntilaskut sekä maksatuspäätökset Kirjanpidon korjausositteet Matka- ja kululaskut Tilijaottelu, käyttösuunnitelmat, määräraha- jaot Valtiontalouden tarkastusviraston asiat Hankinta-asiat 	5 174 2 452 84 13 4	4 795 547 2 368 104 14 4	4 412 532 1 419 96 14 12
0,8	0,3 %	Tiedon hallinta ja tietohallinto	<ul style="list-style-type: none"> Tietohall. hankinta- ja käyttöluupa-asiat Tietohall. tutkimus-, selvitys- ja kehittämishankkeet ja -sopimukset 	5 8	2 6	5 11
1,2	0,5 %	Tietopalvelu	<ul style="list-style-type: none"> Julkaisut yhteensä Kirjatut asiat 	45 2 397	43 2 428	43 2 208
4,7	1,8 %	Viestintä	<ul style="list-style-type: none"> Tiedotteet Tiedotustilaisuudet Sisäiset intra- uutiset Sisäiset info- ja keskustelutilaisuudet 	183 30 460 19	213 33 487 29	178 35 511 36
19,3	7,6 %	Hankehallinta				
53,8	21,1 %	Palkalliset poissaolot				
38,3	15,0 %	Kohdentamaton työ				
255,2	100 %	YHTEENSÄ				

Taulukossa 3 on eri järjestelmien (mm. diaari- ja asiankäsittelyjärjestelmä, kirjanpito ym.) tuottamaa tietoa hyväksi käyttäen kerätty eräitä ministeriön suoritteita/tuotoksia ja ryhmitelty ne eri tehtäville. Suoritteet eivät ole keskenään verrattavissa eivätkä ne kerro kaikkea ministeriön aikaansaannoksia, joihin kuuluu muuan muassa keskeisesti vaikuttaminen muiden toimialojen toimintaan. Suoritekohtaisessa vertailussa voidaan kuitenkin nähdä jossain määrin toiminnan volyymin kehitystä.

1.4.2

Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

Ympäristöministeriö muutti toukokuun alusta monitiloihin Aleksanterinkatu 7:ään. Tilat on peruskorjattu energiatehokkaiksi, ja talossa on hyödynnetty modernia talotekniikkaa. Talon katolle on rakennettu yli 100 m²:n aurinkovoimala, joka tuottaa osan ministeriön käyttämästä sähköstä. Uudella toimitilalla ministeriö täyttää antamansa toimenpidesitoumuksen oman ekologisen jalanjäljen pienentämisestä. Sitoumus on ympäristöministeriön panos kestävän kehityksen toimikunnan yhteiskuntasitoumuskampanjaan.

Ministeriö uudisti organisaationsa vuonna 2015. Uusi organisaatio aloitti 1.11. Organisaatiouudistuksen myötä tehdyt muutokset asetukseen ympäristöministeriöstä sekä ympäristöministeriön työjärjestyksestä hyväksyttiin valtioneuvostossa 29.10.2015. Osastot ja tulosalueet laativat omat hallinnolliset määräykset toimintansa järjestämiseksi.

Valtioneuvoston hallintoyksikkö (VNHY) aloitti toimintansa maaliskuun alusta. Yksikön perustamisen myötä ministeriön hallintopalveluita, mm. virasto-, toimitila-, kuljetus-, kirjasto- ja tietotukipalvelut, käänös- ja kielipalvelut, turvallisuus-, tietotekniikka-, tietojärjestelmä-, tiedonhallinta- ja julkaisutuotantopalvelut siirtyivät VNHY:n tuottamaksi palveluksi, ja samalla ympäristöministeriön henkilökuntaa siirtyi valtioneuvoston kanslian palvelukseen. VNHY:n palvelutuotannon kustannukset olivat ympäristöministeriön osalta 3,9 miljoonaa euroa.

Vuoden 2015 keskeisiä painopisteitä ympäristöhallinnon ohjauksessa olivat mm. ELY-keskusten sopeuttamistoimien suunnittelu ja toimeenpano. Vuonna 2015 määriteltiin ympäristöhallinnon ELY-palvelut, joissa priorisoitiin ELY-keskusten ympäristötehtävät. Osana ELY-keskusten resurssihin kohdistettuja sopeuttamistoimia ELY-keskusten näytteenoton ja analyysipalvelujen rahoitusta päätettiin vähentää 20–30 prosenttia vuoden 2016 alusta lähtien. Näytteenotto- ja analyysipalvelujen ulkoistusta varten ELY-keskukset perustivat vuoden 2015 huhtikuussa kilpailuttamisen toimintamallityöryhmän. Hankinta toteutettiin koko maan kattavana, mutta viiteen hankinta-alueeseen jaettuna. ELY-keskukset laativat itsenäisesti kilpailutuksessa valittujen toimittajien kanssa sopimukset oman alueensa ostopalveluista. Näytteenotto- ja analyysipalvelujen ulkoistuksella saavutetaan merkittäviä säästöjä tulevana vuosina. Tarkoitus on solmia vuoden 2018 loppuun asti voimassa olevia kolmivuotisia sopimuksia, joissa on mukana optio yhdestä lisävuodesta.

Ympäristöhallinnon entiset toimintamalliryhmät lakkautettiin ja uudet ryhmät asetettiin keväällä 2015. Toimintamalliryhmien tehtäväksi määriteltiin asioiden sujuvoittaminen ja toiminnan tehostamisen alueellisen ympäristöhallinnon palveluita kehittämällä. Uusia ryhmiä on kuusi ja ne kattavat kaikki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa sekä aluehallintovirastoissa toimeenpantavat ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävät. Ryhmien toiminta käynnistyi syksyllä 2015 ja käynnistämässä keskityttiin ryhmien yhteisiin toimintatapoihin sekä perinteisen virastolähtöisen toimintatavan korvaamiseen asiakaslähtoisemmällä tavalla. Lisäksi ryhmien työ ja tehtävät on pyritty yhdistämään osaksi muita kehittämishankkeita ja muuta informaatio-ohjausta.

Tulosohjausta kehitettiin strategisemmaksi osallistamalla ELY-keskusten ja AVI:en uuden strategian valmisteluprosessiin, siirtymällä uudistettuun tulosohjaukseen ja kehittämällä aluehallinnon tulostittaristoja. SYKE:n tulossopimus uudistettiin nelivuotiseksi johtaen tavoitteet hallitusohjelmasta sekä ympäristöministeriön strategiasta. Informaatio-ohjauksen merkitys korostui muuttuvassa tulosohjausprosessissa. Ympäristöhallinnon toimintaa kehitettiin käynnistämällä YHA-asiakaspalvelun kehittäminen monikanavaisemmaksi. Aluehallinnon toimintaa laaja-alaisesti tehostavia ja uudistavia kehittämishankkeita tuettiin hankerahoituksella. Ministeriön tarvitsemat toimialariippumattomat ICT-palvelut tuotti Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori.

Ympäristöministeriön T&K-projektit tukivat ministeriön strategisia tavoitteita. Ministeriön tarvitsemat toimialariippumattomat ICT-palvelut tuotti Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori.

1.5

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Vuonna 2015 tapahtui monta henkilöstöön kohdistuvaa muutosta. Ministeriö muutti uusiin monitoimitiloihin Aleksanterinkatu 7:ään vappuna. Uusi työskentelytila on edellyttänyt henkilöstöltä työtapojen muuttamista ja yhteisiä pelisääntöjä siitä, miten toimitaan sekä isoa sopeutumista muutokseen. Samalla muutos on luonut mahdollisuuksia uudenlaiseen vuorovaikutukseen ja kohtaamisiin sekä yhteisöllisyyteen yli osasto- ja yksikkörajojen. Valtioneuvoston kansliaan perustetun valtioneuvoston hallintoyksikön (VNHY) perustaminen ja sen toiminnan aloittamisen seurauksena ministeriöstä siirtyi 14 henkilöä VNHY:n hoitamaan ministeriöiden yhteisiä palvelu- ja tukitehtäviä. Tehtävien ja henkilöiden siirron myötä on opeteltu uusia toimintatapoja asioiden hoitamiseen sekä selvitelty vastuunjakoja ja toimintavastuuta eri toimijoiden kesken.

Edellisvuotena aloitettu ministeriön strategian uudistamiseen liittyvä organisaatiouudistus saatiin loppuun syksyllä ja uusi organisaatio aloitti toimintansa 1.11.2015. Uudessa organisaatiossa osastot ja tulosalueet jakautuvat yksiköihin aiempien ryhmien sijaan. Uudistuksen myötä yksiköitä on aiempia ryhmiä vähemmän ja siten myös esimiesten määrä väheni. Osana organisaatiouudistus-prosessia toteutettiin henkilöstölle mahdollisuus ilmoittautua uusiin tehtäviin ja vaihtaa osastoa/tulosaluetta. Samalla toteutettiin myös sihteerityön ja avustavan henkilöstön tehtävien kehittämishankkeen ehdotuksia. Ilmoittautumismenettelyn kautta joitakin henkilöitä vaihtoi osastoa. Tämän lisäksi uudelleen organisoitumisen myötä useamman henkilön tehtävät muuttuivat joko kokonaan tai osittain. Ilmoittautumismenettelyllä toteutettiin myös valinta yksiköiden päälliköiden tehtäviin. Päälliköiden tehtäviin nimitetään viiden vuoden määräajaksi kuten aikaisemminkin. Uudet esimiestehtävät asettavat vaatimuksia henkilöjohtamiseen ja esimiestyöhön, minkä johdosta koko esimiesporukalle, on suunniteltu yhteinen esimiesvalmennus, joka toteutetaan vuonna 2016. Organisaatiouudistuksen yhteydessä on mietitty myös uudenlaisia työnteon tapoja erityisesti tiimityötä. Ministeriössä on vuoden 2016 aikana tarkoitus laajentaa tiimityön käyttöä yhtenä työnteon muotona ja koko henkilöstölle on myös suunniteltu yhteistä valmennusta tämän osalta.

Henkilöstön määrä ja rakenne

Taulukko 4. Henkilöstön sijoittuminen ministeriön eri tehtäväalueille 31.12.2015
Ministeriön organisaatio on muuttunut 1.11.2015 lukien.

Toiminta-alue	Toteutuma 2013	Toteuma 2014	Toiminta-alue	Toteuma 2015
Luontoympäristö	50	50	Luontoympäristö	50
Ympäristönsuojelu	53	54	Ympäristönsuojelu	54
Rakennettu ympäristö	88	87	Rakennettu ympäristö	81
Hallinto ja muut yhteiset	61	59	Hallinto ja kansainväliset asiat	49
Kansainväliset ja EU-asiat	20	19	Tieto- ja viestintä	12
Viestintä	16	14	Johdon tuki	5
Yhteensä	288	283	Yhteensä	251

Lukuihin on laskettu mukaan henkilöt, joilla oli virkasuhde ministeriöön vuoden lopussa.

Ministeriön organisaatiouudistus tuli voimaan 1.11.2015 lukien, missä entinen hallintoyksikkö ja kansainvälisten ja EU-asiain -yksikkö yhdistettiin yhdeksi hallinto- ja kansainväliset asiat -tulosalueeksi. Lisäksi entisestä hallintoyksiköstä siirrettiin tietohallinto osaksi viestintäyksikköä, josta tuli uusi tieto- ja viestintä -tulosalue. Tämän lisäksi kansliapäällikön alaisuuteen tuli johdon tuki, johon kuuluvia henkilöitä on aiemmin ollut mukana luvussa hallinto ja muut yhteiset.

Henkilöstömäärän vähentyminen yli 30 henkilöllä johtuu ensinnäkin valtioneuvoston kansliaan 1.3.2015 lukien perustetun valtioneuvoston hallintoyksikön (VNHY) perustamisesta. VNHY:öön siirtyi ministeriöistä yhteisiä palvelu- ja tukitehtäviä kuten virasto- ja toimitilapalvelut, kirjaamo ja tietopalvelut sekä kielenkäännös- ja julkaisutoiminta ja näitä tehtäviä hoitavat henkilöt. Lisäksi vuoden 2014 luvussa ovat mukana ministeriössä olleet määräaikaiset lakimiesharjoittelijat, joiden palvelussuhteet ovat päättyneet vuoden 2015 aikana. Näiden lisäksi henkilöstömäärän vähentyminen johtuu siitä, ettei kaikkia eläköitymisten seurauksena avoimeksi tulevia virkoja täytetä. Osa viroista saattoi myös olla täyttämättä tai luvuissa on mukana määräaikaisia työntekijöitä, joiden työsuhde päättyi vuoden lopussa.

Taulukko 5. Henkilöstön määrä ja rakenne

Henkilöstön määrä ja rakenne	Toteuma 2013	Toteuma 2014	Toteuma 2015
Henkilöstön lukumäärä	283	287	251
- miehiä	→ 91	→ 90	→ 76
- naisia	→ 192	→ 197	→ 175
Muutosprosentti edellisvuoteen %	-1,7	1,4	-12,5
Henkilötyövuodet (htv)	274	284	259
Henkilöstön keski-ikä/ vuotta	50,6	50,3	51,1
- miehet	→ 52,6	→ 51,7	→ 52,4
- naiset	→ 49,7	→ 49,6	→ 50,5
45 vuotta täyttäneiden osuus %	71,3	69	71,3
Koulutustasoindeksi	6,3	6,2	5,8
- miehet	→ 6,6	→ 6,6	→ 6,5
- naiset	→ 6,1	→ 6,0	→ 5,5
Määräaikaisen henkilöstön osuus %	16,7	16,7	13,5
- ma. naisia henkilöstöstä	→ 13	→ 13,2	→ 10,8
- ma. miehiä henkilöstöstä	→ 3,5	→ 3,5	→ 2,8
Kokoaikaisen henkilöstön lkm	265	274	238
Osa-aikaisen henkilöstön lkm	18	13	13
Kokoaikaisen henkilöstön %-osuus	93,6	95,5	94,8
Osa-aikaisen henkilöstön %-osuus	6,4	4,5	5,2

Ikärakenne painottuu edelleen voimakkaasti yli 45-vuotiaisiin ja työuraa jatketaan usein yli lakisääteisen eläkeiän. Avautuviin tehtäviin rekrytoidaan sekä kokeneita asiantuntijoita että työuransa alussa olevia henkilöitä, joten ikärakenne ei muutu nopeasti. Vuoden 2015 muutoksissa suhteessa vuoteen 2014 näkyy ministeriön henkilöstömäärän väheneminen, joka on mm. kasvattanut keski-ikää ja laskenut koulutustasoindexiä.

Taulukko 6. Ministeriön ikärakenne

Ikäryhmä	Toteuma 2013		Toteuma 2014		Toteuma 2015	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
-24			1	0,3		
25-34	30	11	34	11,8	25	10
35-44	51	18	54	18,8	47	18,7
45-54	86	30	86	30	73	29,1
55-64	109	39	103	36	98	39
65-	7	2	9	3,1	8	3,2
Yhteensä	283	100	287	100	251	100

Työhyvinvointi ja työkykyinvestoinnit

Taulukko 7. Henkilöstön työtyytyväisyys, työkunto sekä investoinnit työhyvinvointiin

Työhyvinvointi	Toteuma 2013	Toteuma 2014	Toteuma 2015
Työtyytyväisyysindeksi	3,59	3,53	3,48
- miehet	→ 3,70	→ 3,63	→ 3,42
- naiset	→ 3,54	→ 3,49	→ 3,51
Sairauspoissaolot työpäivää/htv	6,5	6,1	5,6
Työterveyshuolto €/htv			
- netto	639	654	623

Henkilöstön työkunto oli hyvä sairauspoissaolojen määrällä mitattuna. Sairauspoissaolopäivät/htv ovat edelleen jatkaneet laskuaan.

Ministeriöiden (pl. UM) työterveyshuollon palvelut on yhtenäistetty vuoden 2015 alusta lukien, ja työterveyshuoltopalveluista vastaa Terveystalo. Valtioneuvoston hallintoyksikkö (VNHY) vastaa työterveyshuollon sopimuksesta ja sen vastuulle kuuluvat mm. työterveyshuoltokäytänteiden kehittäminen sekä palveluiden laatuun liittyvät asiat yhteistyössä ministeriöiden kanssa. Vuoden 2015 aikana on yhtenäistetty ministeriöiden työergonomiaan ja työnäkemiseen liittyvät käytännöt.

Työtyytyväisyysindeksi laski hieman vuonna 2015, vaikka työilmapiiri ja yhteistyö, työn sisältö ja haasteellisuus sekä johtaminen pysyivät edelleen korkealla tasolla. Laskua selittää erityisesti työtyytyväisyyskyselyn ajankohta, joka osui muutaman kuukauden päähän monitoimitilaan muutosta, jolloin uudessa ympäristössä työskentelyyn vasta totuteltiin. Tyytyväisyys työtiloihin ja -välineisiin laski selvästi erityisesti asiantuntijoilla. Käytettäviä työvälineitä ei onnistuttu päivittämään heti vastaaman monitoimitilan työskentelytarpeita ja monet kaipasivat oman huoneen työrauhaa. Tyytymättömyys työtiloihin ja -välineisiin selittää lähes kokonaan miesten tyytyväisyysindeksin laskun.

Lähtövaihtuvuus eli toisen työnantajan palvelukseen siirtyminen oli vuonna 2015 suurempaa kuin edellisvuonna. Keskeisenä syynä tähän oli valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisen yhteydessä toteutettu tehtäviin ilmoittautumismenettely, jonka seurauksena ministeriöstä siirtyi henkilöitä VNHY:öön. Lisäksi tuki- ja palvelutehtävissä työskennelleitä henkilöitä siirtyi suoraan lain nojalla ministeriöstä VNHY:öön (14 henkilöä). Jos lähtövaihtuvuuteen lasketaan myös eläkkeelle siirtyneet, on luonnollinen poistuma 8,7 prosenttia. Eläkkeelle siirtyi yhteensä 11 henkilöä.

Osaaminen ja muu aineeton pääoma

Taulukko 8. Henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä investoinnit

Osaamisen kehittäminen	Toteuma 2013	Toteuma 2014	Toteuma 2015
Koulutus ja muu kehittäminen €/htv	1 351	1 163	1 125
Ammattitaidon kehittäminen päivää/htv	2,8	2,9	2,2

Vuonna 2015 koulutustilaisuuksiin käytetty aika väheni edelleen. Syynä oli erityisesti aikapula ja sen vuoksi entistä lyhyemmät ja tiiviimmät koulutukset sekä se, että henkilöstön osallistui aktiivisesti myös monitoimitilaan muuton ja organisaatiouudistuksen valmisteluun lukuisissa työpajoissa ja infotilaisuuksissa, joita ei lueta koulutukseksi. Edellisenä vuonna aloitetun avustavan työn kehittämishankkeen tuloksia hyödynnettiin ja jatko käsiteltiin yhteisesti organisaatiouudistusta valmisteltaessa.

Koko henkilöstölle järjestettiin koulutusta työyhteisötaitoista sekä vuorovaikutuksesta uusissa toimitiloissa. Myös uusien työvälineiden: Lyncin ja Sharepointin käyttöönottokoulutuksiin osallistuttiin ahkerasti. Lync-treeneihin on osallistunut noin kaksi kolmasosaa henkilöstöstä. Johtamisen erikoisammattitutkinnon (JET) suoritti vuoden aikana viisi henkilöä. Esimiestyöpajoissa aiheina olivat pääosin ajankohtaiset muutokset, mutta myös esimiesvalmennusta järjestettiin joulukuussa. Säädösvalmistelu- ja valtioneuvoston esittelymenettelykoulutukseen sitä tukevine työvälineineen osallistuttiin aiempia vuosia enemmän.

Koska organisaatiouudistus esimiesvalintoineen saatiin toteutettua vasta 1.11. alkaen, siirtyi suunnitteilla olevan moniosaisen esimies- ja tiimivalmennuksen toteutus seuraavalle vuodelle.

Tehty työaika ja henkilöstökulut

Ministeriön ikärakenne vähentää tehdyn työajan määrää, koska suurella osalla työntekijöistä on pitkät vuosilomat.

Taulukko 9. Tehdyt työaika ja työvoimakustannukset

Työaika ja työvoimakustannukset	Toteuma 2013	Toteuma 2014	Toteuma 2015
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta %	78,9	79,9	81,3
Tehdyn työajan palkat: % -osuus palkkasummasta	75,5	77,4	78,3
Kokonaistyövoimakustannukset 1 000 euroa	18 741	19 546	18 098
Palkkasumma (ml välilliset palkat) 1 000 euroa	15 377	15 787	14 947
Tehdyn työajan palkat	11 610	12 219	11 703
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista %	61,5	59,9	54,7

Henkilöstön arvo kuvaa nykyhenkilöstön työssäoloaikanaan tuottamien palvelusten ja kymmenen vuoden kuoleentumisajalle laskettujen henkilöstöinvestointien (henkilöstön työtyytyväisyyteen, työkuuntoon, koulutukseen ja kehittämiseen ja työterveys-huoltoon tehdyt euromääräiset investoinnit) arvojen summaa. Henkilöstön arvon merkittävin lopputulokseen vaikuttava muuttuja on keskimääräisen eläköitymisiän ja keski-ikä välinen erotus. Eläkeiän lasku tai nousu vaikuttaa laskennalliseen henkilöstön arvoon. Ympäristöministeriön henkilöstön arvo oli 141 978 393 euroa.

1.6

Tilinpäätösanalyysi

Ympäristöministeriön tilinpäätös koskee ministeriön toimintaa. Suuri osa ympäristöministeriön hallinnonalan toiminnallisista määrärahoista käytetään aluehallinnossa eikä näiden määrärahojen käyttö näy ympäristöministeriön tilinpäätöksessä. Tilinpäätöksen määrärahojen käytön ja kulujen muutoksia on verrattu ministeriön vuoden 2013 toteumalukuihin.

1.6.1

Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen

Ympäristöministeriön käytettävissä oli vuoden 2015 määrärahat ja edellisvuosilta siirtyneet määrärahat mukaan lukien vuonna 2015 yhteensä 185,5 miljoonaa euroa (191,0 milj. € vuonna 2014). Määrärahaa oli vuonna 2015 käytössä noin 3 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2014. Suurimmat muutokset käytettävissä olevissa määrärahoissa oli arviomäärärahmomentilla 35.10.20 Ympäristövahinkojen torjunta, jossa oli 5 miljoonaa euroa käytettävissä vuonna 2014, mutta vuoden 2015 aikana momentilla ei ollut lainkaan arviomäärärahoja ministeriön käytössä. Lisäksi toimintamenojen käytettävissä olevat määrärahat olivat 40,4 milj. euroa vuonna 2015, joka oli noin 11 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Käytettävissä olevat toimintamenot pienentyivät myös edellisestä vuodesta johtuen joidenkin toimintojen ja sopimusten siirrosta Valtioneuvoston kanslian yhteiseen hallintoyksikköön.

Ministeriön määrärahojen kokonaiskäyttö oli peruutetut määrärahat pois lukien yhteensä 116,0 miljoonaa euroa (96,8 milj. € vuonna 2014). Kokonaiskäyttö kasvoi noin 20 prosenttia edellisestä vuodesta. Määrärahojen käytön lisääntyminen johtuu pääasiassa A-kruunulle tehdystä pääomasijoituksesta, joka oli 20 milj. euroa edellisvuotta suurempi.

Vuodelle 2016 siirtyi ministeriön käytössä olevia määrärahoja yhteensä 65,7 miljoonaa euroa, vastaavasti vuotta aikaisemmin, vuodelle 2015 määrärahaa siirtyi 86,9 miljoonaa euroa. A-Kruunu Oy:n pääomittaminen vaikutti myös siirtyneihin määrärahoihin, joita ei A-Kruunu Oy:n pääomittamiseen siirtynyt enää vuodelle 2016 lainkaan (20 milj. € vuodelle 2015).

Öllyjättemaksulla rahoitettavaa öljyjätehuollon määrärahaa peruttiin aiemmalta vuodelta, koska tuelle ei ollut tarvetta. Myös eräiden ympäristömenojen ja yhteistointasopimusten perusteella maksettavien palkkioiden- ja EU:n ympäristörahaston osallistumismäärärahoja peruttiin. Vuoden 2015 tuottavuusraha peruttiin ja budjetoitiin uudelleen vuonna 2015.

Toimintamenojen käytettävissä oleva määräraha ja käyttö (käyttö 6 milj. € pienempi) pienentyivät merkittävästi edellisvuoteen verrattuna. Määrärahojen vähentyminen toimintamenomomenteilla johtui pääasiassa valtioneuvoston kanslian yhteiseen hallintoyksikköön siirretyistä tehtävistä ja sitä myöten määrärahat pienentyivät ympäristöministeriössä. Kuitenkin toimintamenoja siirtyi edellisvuotta noin 0,3 milj. euroa enemmän (kasvu 2,9 %).

Momentin 35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot siirtyvät määrärahat (26 milj. €) liittyvät määrärahan käyttöön ja jatkuvaan prosessiin, jossa vuodenvaihteen yli siirtyy iso määrä vireillä olevia neuvottelu- ja toteutustapauksia, joille on jätetty neuvotteluvaraa. Määrärahaa jaetaan 13 ELY-keskukselle, jotka arvioivat ja neuvottelevat maanomistajien kanssa suojeluun varatuista alueista. Neuvotteluja on yhtä aikaa käynnissä satoja.

1.6.2

Tuotto- ja kululaskelma ja tase

Ympäristöministeriön vuoden 2015 tuotto- ja kululaskelman kulujäämä on 91,2 miljoonaa euroa, noin 9 prosenttia edellisvuotta (83,4 milj. €) enemmän. Kulujäämän kasvuun vaikutti erityisesti se, etteivät satunnaiset tuotot, yltäneet edellisen vuoden tasolle. Satunnaiset tuotot laskivat edellisestä vuodesta 7,5 milj. euroa. Ministeriön tuotot koostuivat muutamien yhteishankkeen tuotoista sekä satunnaistuottojen osalta Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön NEFCO-rahastolta sekä ELY-keskukselta saaduista maksupalautuksista. Toiminnan tuotot kasvoivat edellisestä vuodesta noin 0,2 milj. euroa yltäen hieman yli 1 milj. euron tasolle. Toiminnan tuottojen kasvu aiheutui pääasiassa yhteisrahoitteisten projektien lisääntymisestä vuonna 2015.

Ministeriön toiminnan kokonaiskulut pysyivät vuonna 2015 lähes edellisen vuoden tasolla, kokonaiskulut laskivat noin 0,3 miljoonaa euroa (1 %). Kustannusten pienentyminen aiheutuu pääasiassa henkilöstökulujen ja vuokrien pienentymisestä (VNK:lle tehdyt siirrot). Aineet ja tarvikkeet -kululaji kasvoi merkittävästi ylittäen huomattavasti miljoonan euron ja saavuttaen noin 1,4 milj. euron tason (edellisenä vuonna 0,2 milj. €) Kasvu aineissa ja tarvikkeissa johtuu pääasiassa ympäristöministeriön toimipisteen muuttamisesta uuteen kiinteistöön. Muuton yhteydessä toimistokalusto uusittiin lähes kokonaisuudessaan. Aineisiin ja tarvikkeisiin kirjattiin kaikki kalusto, jotka alittivat yksikköhinnaltaan 10 000 euroa. Käyttöomaisuuteen jäi näin ollen vain vähän aktivoitavaa. Henkilöstökulut muodostavat 40 prosenttia kokonaiskuluista ja niiden osuus pysyi lähes edellisen vuoden tasolla henkilötyövousien laskiessa edelliseen vuoteen verrattuna.

Siirtotalouden kuluerät kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna. Kasvu johtuu pääasiassa elinkeinoelämän siirtotalouden kulujen kasvusta, jotka ovat aiheutuneet pääasiassa Metsähallitukselle maksettujen hallintotehtävien hoitoon tarkoitetuista sopimuksista. Ulkomaille maksetut siirtotalouden kulut vähenivät 6 prosenttia, joka johtuu ulkomaille maksettujen jäsenmaksujen pienentymisestä.

Ympäristöministeriön taseen loppusumma oli 52,5 miljoonaa euroa (27,5 milj. € vuonna 2014).

Käyttöomaisuusarvopapereiden arvo 52,0 miljoonaa euroa oli 93 prosenttia suurempi kuin edellisenä vuonna. Kasvu johtuu A-Kruunu Oy:n pääomittamisesta 25 miljoonalla eurolla. Ministeriön käyttöomaisuusarvopapereista on Kuntarahaus

Oyj:n osakkeiden osuus 20 miljoonaa euroa ja NEFCO Carbon Fund:n osakkeiden osuus 1 miljoonaa euroa.

Lyhytaikaiset saamiset 0,6 milj. euroa olivat 16 prosenttia suuremmat, kuin edellisenä vuonna. Näistä ennakkomaksuja oli 79 prosenttia, siirtosaamisia 8 prosenttia, myyntisaamisia 8 prosenttia ja loput muita lyhytaikaisia saamisia. Myyntisaamiset kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna, koska myös henkilöasiakkaiden laskut käsiteltiin myyntisaatavien kautta vuonna 2015, edellisenä vuonna henkilöasiakkaiden laskuja oli siirtosaamisissa. Ennakkomaksut kasvoivat vuodesta 2014 yhteisrahoitteisten projektien ennakkomaksujen lisääntymisen johdosta.

Lyhytaikaiset velat 59,0 miljoonaa euroa muodostuvat pääosin talousarvion ulkopuolella olevan öljysuojarahaston yhdystilinsaldoista (47,0 milj. €).

Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Ympäristöministeriö on arvioinut ministeriön osastojen ja tulosalueiden tekemän, COSO-ERM:in viitekehykseen perustuvan ns. suppean arviointikehikon mukaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan itsearviointin perusteella sitä, miten ympäristöministeriön sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta täyttävät valtion talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädetyt tavoitteet.

Itsearviointien sekä muiden tiedossa olevien seikkojen perusteella on kokonaisuudessaan arvioitavissa, että toiminnan ja taloudenhoidon perusprosessit ovat melko hyvällä tasolla ja täyttävät talousarvioasetuksen vaatimukset.

Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että sisäinen valvonta on yleisesti ottaen melko hyvällä tasolla. Riskienhallintamenettelyt ja riskien tunnistaminen ovat kohdullisella tasolla, mutta erityisesti riskeihin vastaamista olisi edelleen parannettava.

Ministeriön osastoilla on osittain riittämättömästi tehtävien vaatimia henkilö- ym. resursseja käytettävissään, minkä vuoksi resurssien ja tehtävämäärän tasapainoon olisi toiminnan suunnittelussa ja johtamisessa kiinnitettävä huomiota.

Ministeriön strategian 2022, strategian täytäntöönpanoa edistävän organisatiouudistuksen sekä uusiin toimitiloihin siirtymisen yhteydessä toteutetun uusien toimintatapojen käyttöönoton johdosta olisi tarkoituksenmukaista päivittää myös riskikartoitus.

Arviointien tulokset

Ympäristöministeriön maaliskuussa 2013 asettaman MONITOR2020-ohjelman siihen kuuluva MONITOR2015-hanke arvioitiin joulukuussa 2015. Arvioinnin toteuttajana toimi Ramboll Oy. MONITOR2020-ohjelman tehtävänä on lisätä hallinnonalan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kehittämällä ympäristön seurantatiedon tuotantoa ja parantamalla tuotetun tiedon vaikuttavuutta.

Toimeksiannossa keskityttiin arvioimaan erityisesti MONITOR2015-hankkeen tuloksellisuutta MONITOR2020-ohjelman toteuttajana sekä esittämään kehittämissuhteita MONITOR2020-ohjelman seuraavalle vaiheelle vuosille 2016–2019 (MONITOR 2019-hanke).

Arvioinnin keskeisinä johtopäätöksinä todettiin, että MONITOR2020-ohjelmalle asetetut kunnianhimoiset tavoitteet eivät ole saavutettavissa yksin ohjelman resursseilla. Suomessa on tarve tiivistää yhteistyötä hallinnonalojen välillä ympäristön tilan seurannassa sekä optimoida eri tietolähteiden käyttöä kustannustehokkaasti. Lisäksi seurannan tarpeita tulee tarkastella aikaisempaa kriittisemmin. MONITOR2015-hankkeen suurimmaksi onnistumiseksi voidaan katsoa asennemuutos uusien, taloudellisuutta parantavien seurannan menetelmien käyttöönottoon. Mallinnus, kaukokartoitus sekä kansalaishavainnointi ovat tulossa vahvasti perinteisten menetelmien rinnalle. Arvioinnin pohjalta vuosi 2017 tulisi olemaan käännekohta, jolloin uusia menetelmiä voidaan ottaa käyttöön. MONITOR2015-hankkeen tiedotuksen sekä tiedontuottajien, päätöksenteon ja asiakkaiden välisen vuorovaikutuksen todetaan arvioinnissa olleen riittämätöntä. Keskeisimmiksi kehittämissuosituksiksi arviointi toteaa päätöksenteon ja asiakkaiden tietotarpeiden kartoituksen, ympäristön tilan seurannan toimijoiden koordinoinnin ja ympäristötiedon laadun ja saatavuuden kehittämisen sekä uusien menetelmien ja tuotteiden käyttöönoton varmistamisen. Arvioinnin kehittämissuositukset tullaan huomioimaan vuonna 2016 asettaessa MONITOR2019-hanketta.

1.9

Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä

1.9.1

Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Yksi ympäristöministeriön maksuaikakorteista varastettiin. Kortilla ehdittiin käyttää 8 462,30 euroa. Asiasta reklamoi kortin myöntäjälle, joka hyvitti ministeriölle tapahtumat (550,07 euroa), jotka tulivat kortin sulkemisen jälkeen. Asiasta tehtiin rikosilmoitus. Ministeriössä on tapauksen johdosta laskettu korttien kuukausittaisia käyttörajoja, ja kortin käytön ohjeistuksia on tarkennettu.

Ympäristöministeriössä ei ole kertomusvuonna havaittu muita valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin liittyviä, toimenpiteisiin johtaneita väärinkäytöksiä tai rikoksia.

1.9.2

Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Ympäristöministeriössä ei ole kertomusvuonna tehty valtion tukiin tai rahoitukseen liittyviä takaisinperintäpäätöksiä.

EU-rahoitus

EU-rahoituksessa ei kertomusvuonna ole tehty takaisinperintäpäätöksiä.

2 Talousarvion toteutumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2015	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
12. Sekalaiset tulot	10 662 601,61	3 895 639	3 895 639,46	0,00	100 %
12.24.99. Ulkoasianministeriön hallinnonalan tulot	849 489,99	0	0,00	0,00	100 %
12.35.99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	7 601 608,38	73 632	73 632,09	0,00	100 %
12.35.99.1. Maksullinen toiminta	13 680,70	7 585	7 585,00	0,00	100 %
12.35.99.2. Muut sekalaiset tulot	7 587 927,68	66 047	66 047,09	0,00	100 %
12.39.04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	2 211 503,24	3 822 007	3 822 007,37	0,00	100 %
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	35,28	40	40,32	0,00	100 %
13.03.01. Osinkotulot, pääoman palautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot (nettob)	35,28	40	40,32	0,00	100 %
13.03.01.1 Osinkotulot, pääoman palautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot	35,28	40	40,32	0,00	100 %
Tuloarviotilit yhteensä	10 662 636,89	3 895 680	3 895 679,78	0,00	100 %

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	
23. Valtioneuvoston hallinnonala	548 000,00	36 000	
23.01.22. Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminta (s3v)	548 000,00	0	
23.01.29. Valtioneuvoston arvonlisäveromenot (a)		36 000	
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	489 087,06	690 557	
24.01.29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	26 287,06	0	
24.01.29.3. Lähialueyhteistyön arvonlisäveromenot	26 287,06	0	
24.90.68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (s3v)	462 800,00	690 557	
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	938 295,62	1 095 864	
28.01.29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (a)	422 355,62	655 864	
28.60.12. Osaamisen kehittäminen (s2v)			
28.90.20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (s3v)	515 940,00	440 000	
28.90.20.1. SAdE-ohjelman hankkeet	515 940,00	440 000	
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	902 017,69	680 941	
32.50.64. EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesiopoli- tiikan ohjelmiin (a)	902 017,69	680 941	
32.50.64.01. EAKR 2007-2013	902 017,69	680 941	
32.50.64.01.1. EAKR	3 976,97	7 606	
32.50.64.01.2. Tavoite 3	570 130,72	236 121	
32.50.64.01.3. ENPI CBC	327 910,00	437 215	

Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutuk- set)	Siirretty seuraavalle vuodelle
36 000	0,00	0,00	0,00	529 342,00	529 342,00	424 013,66	105 328,34
0,00	0,00	0,00	0,00	529 342,00	529 342,00	424 013,66	105 328,34
36 000,00		36 000,00	0,00				
280 069,59	410 487,37	690 556,96	0,00	334 608,14	1 025 165,10	481 726,66	543 438,44
0,00		0,00	0,00				
0,00		0,00	0,00				
280 069,59	410 487,37	690 556,96	0,00	334 608,14	1 025 165,10	481 726,66	543 438,44
655 863,64	440 000,00	1 095 863,64	0,00	3 366 971,49	3 806 971,49	3 216 433,11	440 000,00
655 863,64		655 863,64	0,00				
				9 629,87	9 629,87	9 629,87	0,00
0,00	440 000,00	440 000,00	0,00	3 357 341,62	3 797 341,62	3 206 803,24	440 000,00
0,00	440 000,00	440 000,00	0,00	3 357 341,62	3 797 341,62	3 206 803,24	440 000,00
680 941,16	0,00	680 941,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
680 941,16		680 941,16	0,00				
680 941,16		680 941,16	0,00				
7 605,60		7 605,60	0,00				
236 120,56		236 120,56	0,00				
437 215,00		437 215,00	0,00				

Päälukon, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji	Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	113 875 999	105 944 288	
35.01.01. Ympäristöministeriön toimintamenot (nettob) (s2v)	36 013 020,00	30 306 239	
35.01.01.01. Yhteiset menot	27 437 000,00	23 406 239	
35.01.01.07. Kehittäminen ja suunnittelu	7 671 000,00	6 000 000	
35.01.01.08. Eräät korvaukset	905 020,00	900 000	
35.01.21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (s2v)	1 490 000,00	1 197 000	
35.01.29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvolisäveromenot (a)	1 972 443,66	1 772 364	
35.01.65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (s3v)	1 787 800,00	1 715 000	
35.10.21. Eräät luonnonsuojelun menot (s 3v)	1 364 300,00	1 527 200	
35.10.22. Eräät ympäristömenot (s3v)	10 709 530,00	7 784 858	
35.10.52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (s3v)	34 622 000,00	34 598 000	
35.10.60. Siirto öljysuojarahastoon (s3v)	3 000 000,00	3 000 000	
35.10.61. Ympäristönsuojelun edistäminen (s3v)	1 204 100,00	901 044	
35.10.63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (s3v)	15 888 805,00	18 771 413	
35.10.63.1. Luonnonsuojelualueiden hankinnasta ja korvauksesta aiheutuvat menot	15 777 305,00	18 611 413	
35.10.63.2. Yhteistoimintasopimusten perusteella maksettavat palkkiot (EK)(enintään)	111 500,00	160 000	
35.10.64. EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (s3v)	3 000 000,00	1 931 170	
35.10.65. Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (s3v)	1 000 000,00	1 000 000	
35.10.66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (s2v)	1 324 000,00	1 440 000	
35.20.37. Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (s3v)	500 000,00		
35.20.37.1. Aluearkkitehtimistö			
35.20.37.2. Tuulivoimarakentamista ohjaava kaavoitus			
35.20.87. A-Kruunu Oy:n pääomittaminen (s3v)			
Määrärahatilit yhteensä	116 753 399,03	108 447 650	

	Talousarvion 2015 määrärahojen		Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
	käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	61 697 785,50	44 242 310,50	105 940 096,00	4 191,93	72 836 423,42	177 008 347,42	108 688 504,50	64 497 835,55
	18 927 681,51	11 378 557,49	30 306 239,00	0,00	10 118 078,69	40 424 317,69	29 045 760,20	11 378 557,49
	16 690 022,27	6 716 216,73	23 406 239,00	0,00	5 816 664,27	29 222 903,27	22 506 686,54	6 716 216,73
	2 157 659,24	3 842 340,76	6 000 000,00	0,00	4 301 414,42	10 301 414,42	6 459 073,66	3 842 340,76
	80 000,00	820 000,00	900 000,00	0,00	0,00	900 000,00	80 000,00	820 000,00
	742 304,01	454 695,99	1 197 000,00	0,00	1 490 000,00	2 687 000,00	2 232 262,33	454 695,99
	1 772 363,93		1 772 363,93	0,00				
	1 577 000,00	138 000,00	1 715 000,00	0,00	162 800,00	1 877 800,00	1 727 000,00	150 800,00
	723 226,40	803 973,60	1 527 200,00	0,00	1 003 317,62	2 530 517,62	1 716 620,89	813 896,73
	2 043 899,44	5 740 958,56	7 784 858,00	0,00	11 707 974,76	19 492 832,76	7 515 143,68	11 977 689,08
	34 598 000,00	0,00	34 598 000,00	0,00	2 500 000,00	37 098 000,00	37 098 000,00	0,00
	0,00	3 000 000,00	3 000 000,00	0,00	6 000 000,00	9 000 000,00	3 000 000,00	6 000 000,00
	181 906,18	719 137,82	901 044,00	0,00	288 251,87	1 189 295,87	239 513,05	949 572,82
	-4 191,93	18 771 413,00	18 767 221,07	4 191,93	7 215 600,12	25 987 013,12	15 000,00	25 812 013,12
	-4 191,93	18 611 413,00	18 607 221,07	4 191,93	7 022 600,12	25 634 013,12	15 000,00	25 619 013,12
	0,00	160 000,00	160 000,00	0,00	193 000,00	353 000,00	0,00	193 000,00
	0,00	1 931 170,00	1 931 170,00	0,00	4 425 502,98	6 356 672,98	5 877,00	4 426 407,10
	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	0,00	2 000 000,00	3 000 000,00	0,00	2 000 000,00
	1 135 595,96	304 404,04	1 440 000,00	0,00	84 969,74	1 524 969,74	1 220 565,70	304 404,04
					839 927,64	839 927,64	-127 238,35	229 799,18
					134 984,44	134 984,44	134 984,44	0,00
					204 943,20	204 943,20	-532 423,61	0,00
					25 000 000,00	25 000 000,00	25 000 000,00	0,00
	63 350 659,89	45 092 797,87	108 407 457,76	4 191,93	77 067 345,05	182 369 826,01	112 810 677,93	65 586 602,33

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö	Vuoden 2015 valtuudet			
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	
24.90.68 UM Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö	900				
Aikaisempien vuosien valtuudet	900				
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet					
32.50.64 EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007–2013	3 981				
Aikaisempien vuosien valtuudet	3 981				
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet					
35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot		10 000		10 000	
Vuonna 2015 käytettävissä olleet valtuudet		10 000		10 000	
Yhteensä	4 881	10 000		10 000	

				Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)					
	Käytetty	Käyttämättä	Uusittavissa 2016 TA:ssa	Talousarviomenot 2015	Määrärahatarve 2016	Määrärahatarve 2017	Määrärahatarve 2018	Määrärahatarve myöhemmin	Määrärahatarve yhteensä
				292	298				298
				292	298				298
				681					
				681					
		10 000							
		10 000							
		10 000		973					298

3 Tuotto ja kululaskelma

	1.1.–31.12.2015		1.1.–31.12.2014	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	55 773,54		13 680,70	
Muut toiminnan tuotot	954 253,70	1 010 027,24	793 106,00	806 786,70
TOIMINNAN KULUT				
Aineet tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	1 414 244,11		225 479,93	
Henkilöstökulut	18 340 532,37		19 126 671,62	
Vuokrat	681 670,05		2 627 269,86	
Palvelujen ostot	15 486 132,19		14 445 175,92	
Muut kulut	1 491 368,09		1 492 862,58	
Poistot	6 109,97		13 987,13	
Sisäiset kulut	8 103 006,47	-45 523 063,25	7 885 408,87	-45 816 855,91
JÄÄMÄ I		-44 513 036,01		-45 010 069,21
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	49,85		61,52	
Rahoituskulut	-1 103,99	-1 054,14	-349,04	-287,52
SATUNNAISET TUOTOT JA -KULUT				
Satunnaiset tuotot	111 658,06		7 587 901,44	
Satunnaiset kulut	0,00	111 658,06	0,00	7 587 901,44
JÄÄMÄ II		-44 402 432,09		-37 422 455,29
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Euroopan unionilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Kulut				
Paikallishallinnolle	-127 238,35		359 455,22	
Kuntayhtymille	0,00		147 030,04	
Elinkeinoelämälle	38 081 566,31		36 439 525,82	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	1 832 135,00		1 803 837,33	
Kotitalouksille	1 766,10		0,00	
Yliopistoille	0,00		166 928,40	
Ulkomaille	1 512 564,70		1 801 134,08	
Talousarvion ulkopuolella oleville valtion rahastoille	3 000 000,00		3 700 000,00	
Siirtotalouden kulujen palautukset	0,00	-44 300 793,76	-849 489,99	-43 568 420,90
JÄÄMÄ III		-88 703 225,85		-80 990 876,19
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Verot ja veronluonteiset maksut				
Perityt arvonlisäverot	0,00		88,95	
Suoritetut arvonlisäverot	-2 470 783,75	-2 470 783,75	-2 455 946,73	-2 455 857,78
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		-91 174 009,60		-83 446 733,97

4 Tase

VASTAAVAA	31.12.2015		31.12.2014	
AINEELLISET HYÖDYKKEET				
Koneet ja laitteet	16 638,00	16 638,00	45 458,18	45 458,18
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET				
SJOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	51 953 630,00	51 953 630,00	26 953 630,00	26 953 630,00
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET YHTEENSÄ		51 970 268,00		26 999 088,18
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	48 401,07		2 736,39	
Siirtosaamiset	43 716,96		46 089,75	
Muut lyhytaikaiset saamiset	27 901,30		14 645,57	
Ennakkomaksut	462 695,30	582 714,63	437 016,24	500 487,95
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		582 714,63		500 487,95
VASTAAVAA YHTEENSÄ		52 552 982,63		27 499 576,13
VASTATTAVAA				
31.12.2015				
31.12.2014				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	230 590 552,26		230 590 552,26	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-254 935 273,01		-260 815 794,39	
Pääoman siirrot	109 091 189,84		89 327 255,35	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	-91 174 009,60	-6 427 540,51	-83 446 733,97	-24 344 720,75
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN				
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdyttilit	46 957 010,81		40 323 606,78	
Saadut ennakot	167 801,66		492 033,32	
Ostovelat	6 951 524,21		5 246 083,71	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	425 652,49		399 359,35	
Edelleen tilitettävät erät	346 318,19		348 676,37	
Siirtovelat	4 119 975,78		5 022 253,45	
Muut lyhytaikaiset velat	12 240,00	58 980 523,14	12 283,90	51 844 296,88
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		58 980 523,14		51 844 296,88
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		52 552 982,63		27 499 576,13

5 Liitetiedot

5.1

Tilinpäätöslitteet

Liite 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Liite 9: Talousarvionaloudesta annetut lainat

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Liite 15: Velan muutokset

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Tilinpäätöksen liite I

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus

1. Budjetointia koskevat muutokset

Tilinpäätösvoonna ministeriössä siirrettiin hallinnollisia yhteisiä toimintoja ja sopimuksia Valtioneuvoston kanslian ministeriöiden yhteiseen valtioneuvoston hallintoyksikköön (VNHY). Siirto aiheutti yhteensä n. 14 htv:n siirtymisen VNK:lle jonka myötä ympäristöministeriön budjetti oli n. 3,8 miljoonaa euroa aikaisempaa vuotta pienempi. Siirto aiheutti kaikkien kulujen pienentymisen henkilöstön siirtyessä VNK:n palvelukseen.

2. Käytetty valuuttakurssi

Valuuttakurssina muutettaessa ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä muut sitoumukset Suomen rahaksi on käytetty varainhoitovuoden viimeisen päivän Euroopan keskuspankin kurssia.

3. Noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet

Tilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita ja menetelmiä kuin edellisenä vuonna.

4. Aikaisempiin vuosiin kohdistuvat erät

Aikaisempiin vuosiin ei kohdistu merkittäviä talousarviotuottoja, kuluja tai virheiden korjauksia.

5. Tilinpäätösvouden vertailtavuus

Tilinpäätös on vertailukelpoinen edellisen vuoden kanssa.

6. Olennaisimmat muutokset tilinpäätösvouden jälkeisissä tapahtumissa

Ei olennaisia muutoksia.

Tilinpäätöksen liite 2

Nettoutetut tulot ja menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2015	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteutuma %
13.03.01.I.Osinkotulot, pääoman palautukset ja osakkeiden netto- myyntitulot (nettob)	Bruttotulot					
	Bruttomenot					
	Nettotulot	35,28	40	40,32	0,00	100

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2014	Talousarvio 2015 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2015 määrärahojen	
				käyttö vuonna 2015	siirto seuraavalle vuodelle
35.01.01. Ympäristöministeriön toimintamenot (nettob)(s2v)	Bruttomenot	36 701 322,12	31 106 239	19 827 273,86	
	Bruttotulot	688 302,12	800 000	899 592,35	
	Nettomenot	36 013 020,00	30 306 239	18 927 681,51	11 378 557,49

Tilinpäätöksen liite 3

Arviomäärärahojen ylitykset

Pääloukan ja momentin numero ja nimi	Talousarvio (TA + LTA:t)	Ylitys	Ylitys %
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	6 473 000,00	41 596,52	I
35.01.29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot	6 473 000,00	41 596,52	I
Pääloukat yhteensä	6 473 000,00	41 596,52	I

	Tilinpäätös 2015	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2015	Käyttö vuonna 2015 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	31 205 831,35				29 945 352,55	
	899 592,35				899 592,35	
	30 306 239,00	0,00	10 118 078,69	40 424 317,69	29 045 760,20	11 378 557,49

Tilinpäätöksen liite 4

Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääluokan ja tilijaottelun numero ja nimi. Tilijaottelut eritellään myöntämisvuosittain.	Peruutettu	
	Tilijaottelu	Yhteensä
35. Ympäristöministeriön hallinnonala		3 822 007,37
Vuosi 2013		3 821 965,69
35.10.61. Ympäristönsuojelun edistäminen (s3v)	210,00	
35.10.63.2. Yhteistoimintasopimusten perusteella maksettavat palkkiot (s3v)	160 000,00	
35.10.64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnon-suojeluhankkeisiin (s3v)	1 924 388,88	
35.10.65. Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (s3v)	1 000 000,00	
35.20.37.2. Tuulivoimarakentamista ohjaava kaavoitus (s3v)	737 366,81	
Vuosi 2014		41,68
35.01.21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (s2v)	41,68	
Pääluokat yhteensä		3 822 007,37
Vuosi 2013		3 821 965,69
Vuosi 2014		41,68

Tilinpäätöksen liite 5

Henkilöstökulujen erittely

	2015	2014
Henkilöstökulut	15 092 803,64	15 645 819,28
Palkat ja palkkiot	14 856 578,62	15 610 915,29
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	236 225,02	34 903,99
Henkilösivukulut	3 247 728,73	3 480 852,34
Eläkekulut	2 777 321,23	3 030 363,66
Muut henkilösivukulut	470 407,50	450 488,68
Yhteensä	18 340 532,37	19 126 671,62
Johdon palkat ja palkkiot, josta	808 693,45	776 240,90
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	0,00	500,00
Johto	240,00	240,00
Muu henkilöstö	0,00	260,00

Tilinpäätöksen liite 6

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Ympäristöministeriöllä ei ole ilmoitettavaa.

Tilinpäätöksen liite 7

Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Ympäristöministeriöllä ei ole ilmoitettavaa.

Tilinpäätöksen liite 8

Rahoitustuotot ja -kulut

Ympäristöministeriöllä ei ole ilmoitettavaa.

Tilinpäätöksen liite 9

Talousarvionaloudesta annetut lainat

Ympäristöministeriöllä ei ole ilmoitettavaa.

Tilinpäätöksen liite 10

Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

	31.12.2015						31.12.2014	
	Kappale- määrä	Markkina- arvo	Kirjanpito-arvo	Omis- tus- osuus %	Myyntioi- keuksien alaraja %	Saadut osin- got	Markkina- arvo	Kirjanpitoarvo
Julkisesti noteerattut osakkeet ja osuudet	6 250 084	866,04	20 000 630,00	16,00	0,00	40,32	820,68	20 000 630,00
Aktia Oyj:n A-osakkeet	84	866,04	630,00	0,00	0,00	40,32	820,68	630,00
Kuntarahoitus Oyj:n B-osakkeet	6 250 000		20 000 000,00	16,00	0,00	0,00		20 000 000,00
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet		0	31 953 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6 953 000,00
NEFCO Carbon Fund	50 640		1 000 000,00					1 000 000,00
A-Kruunu Oy			30 953 000,00					5 953 000,00
Osakkeet ja osuudet yhteensä	50 640		51 953 630,00		0,00	40,32		26 953 630,00

	31.12.2015	Kirjanpitoarvo 31.12.2014
Liikelaitos	0,00	0,00
- Peruspääoma	0,00	0,00
- Muu oma pääoma	0,00	0,00
...		
Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	0,00	0,00
...		
Yhteensä	0,00	0,00

Tilinpäätöksen liite 11

Taseen rahoituserät ja velat

Ympäristöministeriöllä ei ole taseeseen sisältyviä rahoituseriä ja velkoja.

Tilinpäätöksen liite 12

Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut vastuut

Ympäristöministeriöllä ei ole myönnettyjä takauksia ja takuita.

Muut monivuotiset vastuut ja valtion toissijaiset vastuut

Valtion talousarvion yksityiskohtaisten perustelujen yleisten määräysten kohdan Toimintamäärä-rahastot perusteella tehdyt tavanomaiset sopimukset ja sitoumukset

Ympäristöministeriössä ei ole yli 500 000 euron monivuotisia vastuita.

Ympäristöministeriö aiemmin liitteessä esittämät vuokravastuut siirtyivät VNHY:lle vuoden 2015 aikana.

Tilinpäätöksen liite 13

Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Ympäristöministeriöllä ei ole taseeseen sisältyviä rahastoituja varoja.

Tilinpäätöksen liite 14

Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Nimi	Taseen lop- pusumma tai varojen määrä	Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
Rahastot		
Öljysuojarahasto	46 957 010,81	Öljysuojarahasto on ympäristöministeriön hoidossa oleva valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto.
		Öljysuojarahastosta korvataan öljyvahinkoja ja niiden torjunnan kustannuksia sekä hankinta- ja ylläpitokustannuksia Öljysuojarahaston varoista voidaan myös harkinnanvaraisesti korvata öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistamiskustannuksia.
		L öljysuojarahastosta (1406/2004)

Tilinpäätöksen liite 15

Velan muutokset

Ympäristöministeriöllä ei ole ilmoitettavaa.

Tilinpäätöksen liite 16

Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Ympäristöministeriöllä ei ole ilmoitettavaa.

Tilinpäätöksen liite 17

Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Ympäristöministeriön tilinpäätöksessä on annettu oikeat ja riittävät tiedot tilinpäätöslaskelmissä ja niiden liitteenä annetuissa tiedoissa sekä toimintakertomuksessa.

Ympäristöministeriön vuoden 2015 tilinpäätöksen vertailtavuuteen vaikuttaa toimintojen ja hallinnollisten tehtävien siirto 1.4.2015 lukien Valtioneuvoston hallintoyksikköön (VNHY). Ympäristöministeriöstä siirrettiin n. 14 htv:tä VNK:n palvelukseen. Siirron vaikutukset olivat arviolta n. 3,8 miljoonaa euroa. Tämä vaikeuttaa tilinpäätöksen vertailtavuutta aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Ympäristöministeriön painetuissa ja sähköisissä julkaisuissa on Tekijänoikeusneuvoston lausunnon (2014:15) 11.11.2014 mukaan lainattu tekstiä siten, että tekstien lainaamista ei ole toteutettu tekijänoikeuslain eikä hyvän tavan mukaisesti. Ympäristöministeriö on sopinut asian asianosaisen kanssa kertakaikkisesti ja lopullisesti ja julkaissut tekijänoikeusneuvoston lausuman ja julkisen pahoittelun sivuillaan. Valtiokonttori on sopinut toisen asianosaisen kanssa toisen tekstien lainaamisen kertakaikkisesti ja lopullisesti viitaten samaan Tekijänoikeusneuvoston lausuntoon. Asianosaisille on kertakaikkisena hyvityksenä maksettu yhteensä 8 000 euroa. Yksi tekstien lainaamiseen liittyvä tiedustelu on vielä ympäristöministeriön vastattavana.

6 Allekirjoitukset

Tilinpäätös on hyväksytty

Helsingissä 25.2.2016

Maatalous- ja ympäristöministeri

Kimmo Tiilikainen

Kansliapäällikkö

Hannele Pokka

Tilintarkastajan merkintä

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastanut tämän tilinpäätöksen ja tarkastuksesta on annettu tilintarkastuskertomus . .2016.

Helsingissä . .2016

KUVAILEHTI

Julkaisija	Ympäristöministeriö Hallintoyksikkö			Julkaisu-aika Maaliskuu 2016
Tekijä(t)	Ympäristöministeriö			
Julkaisun nimi	Ympäristöministeriön tilinpäätös vuodelta 2015			
Julkaisusarjan nimi ja numero	Ympäristöministeriön raportteja 9 / 2016			
Julkaisun teema				
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut				
Tiivistelmä	<p>Ympäristöministeriön toimintakertomuksen ja tilinpäätöslaskelmien tehtävänä on tarkastella varainhoitovuoden toimintaa, tuloksia sekä toiminnan vaikuttavuutta. Kertomuksessa ministeriön toiminnan vaikuttavuutta tarkastellaan tehtäväkokonaisuuksittain, jotka sisäisestä organisaatiosta riippumatta antavat kokonaiskuvan koko toimialueen tuloksista. Toimintakertomus käsittelee vain ministeriön toimintaa.</p> <p>Toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä toimialoitaisen katsauksen toiminnan vaikuttavuuteen, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös tilinpäätösanalyysin, sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuman, määrärajojen tehtävien kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä.</p> <p>Tilinpäätöslaskelmiin kuuluvat tuotto- ja kululaskelma, tase sekä talousarvion toteutumalaskelma ja tilinpäätösliitteet.</p>			
Asiasanat	Ympäristöministeriö, tilinpäätös, toimintakertomus			
Rahoittaja/ toimeksiantaja	Ympäristöministeriö			
	ISBN 978-952-11-4594-0 (nid.)	ISBN 978-952-11-4595-7 (PDF)	ISSN ISSN 1796-1696 (pain.)	ISSN ISSN 1796-170X (verkkokoj.)
	Sivuja 67	Kieli suomi	Luottamuksellisuus julkinen	
Julkaisun myynti/ jakaja	www.ym.fi/julkaisut			
Julkaisun kustantaja	Ympäristöministeriö			
Painopaikka ja -aika	Lönnerberg Print & Promo, Helsinki 2016			

Ympäristöministeriön toimintakertomuksen ja tilinpäätöslaskelmien tehtävänä on tarkastella varainhoitovuoden toimintaa, tuloksia sekä toiminnan vaikuttavuutta. Kertomuksessa ministeriön toiminnan vaikuttavuutta tarkastellaan tehtäväkokonaisuuksittain, jotka sisäisestä organisaatiosta riippumatta antavat kokonaiskuvan koko toimialueen tuloksista. Toimintakertomus käsittelee vain ministeriön toimintaa.

Toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä toimialoittaisen katsauksen toiminnan vaikuttavuuteen, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös tilinpäätösanalyysin, sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuman, määräajoin tehtävien kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä.

Tilinpäätöslaskelmiin kuuluvat tuotto- ja kululaskelma, tase sekä talousarvion toteutumalaskelma ja tilinpäätöslitteet.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

ISBN 978-952-11-4594-0 (nid.)
ISBN 978-952-11-4595-7 (PDF)
ISSN 1796-1696 (pain.)
ISSN 1796-170X (verkkokj.)